

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ústav českých dějin

Bakalářská práce

Alena Sojková

**Pobělohorské konfiskace v městském prostředí
na příkladu Starého Města pražského**

Confiscations after battle of Bílá hora in cities on the example
of Old Town in Prague

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu prof. PhDr. Jaroslavu Čechurovi za pomoc při vypracování bakalářské práce a při výběru vhodné literatury. Dále děkuji 1. oddělení Národního archivu, Archivu hlavního města Prahy a jejich pracovníkům za projevenou ochotu při poskytování fondů, své kamarádce Kateřině Chroustové za korekturu finálního textu a svému nejbližšímu okolí za trpělivost a podporu.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20. 5. 2011

podpis:

Abstrakt

Tato práce pojednává o průběhu pobělohorských konfiskací se zacílením na postih měst a jejich obyvatel a soustřeďuje se především na pražská města, konkrétně na Staré Město pražské.

V práci je nejprve nastíněn obecný průběh těch událostí po prohrané bitvě na Bílé hoře, které nakonec vyústily v majetkové postihy provinilých osob. Práce se zaměřuje především na činnost dvou komisí, a to komise exekuční a komise konfiskační, jejichž zásahy do majetkové struktury v Čechách byly asi nejvýraznější, částečně se dotýká i zabavování po odchodu osob ze země z náboženských důvodů, tedy po vydání Obnoveného zřízení zemského. V otázce komise exekuční se zaměřuje spíše na dopady finanční, nikoliv na samotné popravy, které jsou zmíněny jen velmi okrajově (počet popravených, kteří měšťané byli popraveni atd.).

Každý typ postihu (hrdelní exekuce, propuštění, pokuta atd.) je pak dokladován na případech měšťanů Starého Města pražského, kteří byli účastníky těchto procesů. V každém typu je vybrán jeden nebo dva případy, které jsou rozebrány podrobněji, osudy zbylých osob takto potrestaných (nebo nakonec nepotrestaných) jsou zmíněny pouze s ohledem na množství a výčet zkonfiskovaného majetku.

Klíčová slova:

konfiskace, Staré Město pražské, bitva na Bílé hoře, měšťané, exekuční komise, konfiskační komise, generální pardon/ pardon

Abstract

This text deals with process of confiscations after battle of Bílá hora with the aim at sanctions on cities and their city-dwellers and focuses above all on Prague cities, concretely on Old Town of Prague.

In the text, there is outlined the general course of the events after lost battle, which finally result in sanctions of property. The text focused on a work of two commissions, enforcement (executionary) commission and confiscatory commission, whose interference with property structure was probably the strongest; partly it covers also executions after an exit of persons from country for reasons of religion, thus after publication od Obnovené zřízení zemské (may translated as Redefined municipal constitution). In a question of enforcement commission the text concentrates rather on financial incidence than scaffolds itself, which are mentioned only marginally (number of executions, which city-dwellers were executed atc.).

Every type of sanction (execution, release from prison, penalty etc.) is then illustrated on cases of city-dwellers of Old Town in Prague, that were participants of this processes. In every type one or two cases are chosen, which are analysed in more details, careers of others punished like that (or finally unpunished) are noticed only with relation to amount and enumeration of confiscated property.

Key words:

confiscation, Old Town of Prague, battle of Bílá hora, city-dwellers, enforcement (executionary) commission, confiscatory commission, general pardon

Obsah

Úvod.....	7
1 Přípravy k potrestání odboje	9
2 Zatýkání, zřízení exekuční komise a rozsudky	11
2.1 Uprchlí měšťané	16
2.1.1 Jan Baptista Eisen, Samuel Adam z Veleslavína	16
2.1.2 Ostatní	18
2.2 Měšťané vyňatí z exekuce	19
2.2.1 Jan Peldřimovský z Vyskořic	19
2.2.2 Ostatní	22
3 Popravy na Staroměstském náměstí	24
3.1 Měšťané popravení a potrestaní při exekuci na Staroměstském náměstí ..	25
3.1.1 Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu	25
3.1.2 Ostatní	26
4 Konfiskační komise a „generální pardon“	30
5 Konfiskace majetku měst jako právnických osob	34
6 Konfiskace majetku měšťanů a panských domů	37
6.1 Rodina Škrétů Šotnovských ze Závořic	39
6.1.1 Kunderat Škréta a jeho žena Kateřina	41
6.1.2 Pavel Škréta	44
6.1.3 Daniel Škréta	44
6.2 Kryštof ml. Bettengel	46
6.3 Příklad tzv. šlechtického domu – Voršila Benigna z Michalovic	47
Závěr	48
Prameny a literatura	50
Přílohy	51

Úvod

Roku 1620 se odehrála památná bitva na Bílé hoře. Pro mnohé byla velkým vítězstvím, pro mnohé ale okamžikem velké prohry. Ti, kteří stáli na straně protestantských stavů, se museli brzo obávat hněvu císaře, kterého se zřekli a zvolili si místo něj nového krále, navíc „kalvína“. A msta císaře Ferdinanda na sebe opravdu nedala dlouho čekat. Zasáhla všechny odbojníky napříč stavy, zprostředkována příkazy místodržícího českého království Karla z Lichtenštejna. Necelý rok po osudné bitvě následovaly popravy 27 „opozitů“ na Staroměstském náměstí, 3 ze stavu panského, 7 ze stavu rytířského a 17 ze stavu měšťanského. A po popravách konfiskace majetků popravených, těch, co ze země uprchli, nebo těch, kteří se zásahů císaře již nedožili. Poté přišly další konfiskace, těch, kteří byli sice na životě ušetřeni, ale měli zaplatit své viny svým majetkem, a že jich nebylo zrovna málo. Ty už mohl zachránit jen „generální pardon“, vydaný r. 1622, který ale nakonec pro mnohé znamenal v podstatě totéž, neboť byli nuceni pro splacení pokuty prodat veškerý svůj majetek a byli díky machinacím a únikům ve prospěch Lichtenštejnových lidí téměř ožebračeni. Mnozí z nich raději volili dobrovolný odchod ze země, jen aby nemuseli platit vysoké pokuty nebo aby nebyli vystaveni náboženskému útlaku, který následoval nedlouho potom. Zakořeněné názory na tuto historickou epochu před námi přdestírají obraz úpadku etnicky českého panského stavu, rozprášení stavu rytířského a ožebračení českých měst. Města byla podle nich zvolena stejně jako r. 1547 obětním beránkem. Obrána byla jak jednotlivá města jako právnické subjekty, tak samotní měšťané jako soukromé osoby. Bylo to ale opravdu tak? Jak mnoho byla města zasažena konfiskacemi majetku a jak se to dotklo samotných měšťanů? Byla opravdu města po konfiskacích ve 20. letech 17. století blízko úpadku a na hraně své životaschopnosti?

O tom, jaká byla situace ve městech, kromě obecných závěrů, které zde byly přdestřeny, literatura převážně mlčí. Dozvídáme se, jak se konfiskace dotkly šlechty, města jsou ale odsunuta do pozadí a zmínek o nich je všude jen málo. Jedinou rozsáhlou soubornou prací v otázce pobělohorských konfiskací jako celku a dodnes neocenitelnou pomůckou je kniha od T. V. Bílka *Dějiny konfiskací v Čechách*, která vyšla již na konci 19. století. Dále se problematice věnoval ve svých studiích ve Sborníku příspěvků k dějinám hl. města Prahy Václav Líva, který se však spíše zaměřil na proměny v domovním majetku v pražských městech, přesto jsou jeho údaje velmi cenným zdrojem informací i pro tuto oblast. Pramenem nejdůležitějším jsou však stále archiválie

z fondu Stará manipulace pod signaturou C215, které shromažďují téměř veškeré dokumenty týkající se konfiskací v českých zemích jednotlivým osobám.

Ukažme si tedy na příkladu Starého Města pražského, města bohatého a výstavného, jak se ho konfiskace a zábory majetku dotkly. Byl to typický zástupce města postiženého konfiskací? A jaká byla jeho specifika, neboť zde byly často zastoupeny i tzv. šlechtické domy, které si pořizovala šlechta, aby byla blízko centra politického dění v českém království. Týkaly se jich také prodeje a zabavování? Na to se snažím v této práci odpovědět. Zaměřuji se především na činnost *commissio executionis* a *commissio confiscationis*, tedy hlavně na konfiskace proběhnuvší do několika málo let po Bílé Hoře. Jelikož jsou ale v práci přiblíženy osudy staroměstských měšťanů poté, co byli nějak postiženi po bělohorské porážce, jsou popř. popsány i okolnosti zabavení majetku v pozdějších letech po emigraci z náboženských důvodů.

1 Přípravy k potrestání odboje

„Když se z přepuštění Božího ta krvavá bitva a porážka přesmutná na Bílé hoře před Prahou stala....“ (Pavel Skála ze Zhoře, Historie česká V)

Již před „Bílou horou“ císař Ferdinand počítal s porážkou českého stavovského odboje, proto v té době počínal plánovat, jak naložit s těmi, kteří se proti němu postavili v otevřené vzpouře, hlavně s těmi, kteří zasedli v řadách stavovské zemské vlády, tzv. direktoria. Po vítězné bitvě se začaly kontury trestů rýsovat jasněji. Tresty měly dopadnout nejen na odbojné pány a rytíře, ale i na města, která se účastnila povstání a z nichž některá stavy podporovala.

Hned po bělohorské bitvě Maxmilián Bavorský obsadil Prahu a byl císařem ustanoven jako komisař v českém království. Mnoho těch, kteří si nějak s povstáním zadali, se tak hrnulo k Maxmiliánovi, doufali, že si přes něj vymohou u císaře Ferdinanda alespoň částečné odpuštění. Maxmilián všem sice slíbil ochranu jejich životů a jmění, pokud budou znovu přísahat věrnost císaři, ani to však mnohé neuchránilo před blížícími se tresty. Podle císařských rad totiž měli „...nejenom původcové povstání pokutováni býti na hrdle a statcích svých, nýbrž i veškerí účastníci zpourey stavu vyššího i městského na jmění svém, kteréhož císař k zapravení platu vojsku zadržalého jakož i k odměnění věrných svých užiti měl.“¹

Císařský list vydaný ve Vídni 25. 11. 1620 proto nařizoval Vilému Slavatovi, prezidentovi české královské komory, aby byly převzaty a konfiskovány statky všech rebelů, zprávu měl podat císaři spolu s knížetem z Lichtenštejna. Ten mezitím podle podobného císařského rozkazu nechal vyslat do všech krajů komisaře, aby zaevidovali a zabavili majetek těch, kterým se po prohrané bitvě podařilo již ze země uprchnout.

Aby i pražská města byla dostatečně pod kontrolou císaře, byli do měst opět dosazeni jak královští rychtáři, tak i královští hejtmané. Tento úřad byl v Praze zřízen r. 1547 po prvním protihabsburském povstání a jeho pravomoci se lišily od pravomocí jiných šlechtických krajských hejtmanů. Dohled královských hejtmanů v pražských městech nebyl tak bezprostřední jako na venkově, šlo hlavně o ovládnutí a spoutání měst, stále si zde velké pravomoci uchovávali pražští rychtáři. Obě tyto funkce ale byly zrušeny

---

¹ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618*, Praha: Fr. Řivnáč, 1882, str. XXV

na žádost měst po podání stížnosti na zemském sněmu 31. srpna 1619.² R. 1620 byly opět obě funkce obnoveny a byly posíleny pravomoci obou úřadů. Novým pražským hejtmánem byl jmenován pravověrný katolík Heřman Černín z Chudenic na Nebílovech.

Od konce r. 1620 také začalo dle pokynů knížete z Lichtenštejna pátrání po majetku a jistínách všech rebelů, byli sepisováni ti, jimž „odbojníci“ dlužili, i různé soupisy a seznamy jejich písemností, zástav a dalších dokumentů. Na hranicích byly zpřísněny kontroly, aby se žádný majetek rebelů nemohl dostat ze země. Tato opatření byla dodatečně císařem schválena reskripty z 26. a 31. prosince 1620. Císařskými listy i listy knížete z Lichtenštejna pak byli vyzváni rada města Řezna, kurfiřt saský aj., aby u sebe nepřechovávali uprchlé rebely, dali je zatknout a uvěznit. V této první vlně útěků ze země po „Bílé hoře“ byli většinou přední příslušníci dvora Fridricha Falckého, mezi jinými i několik měšťanů ze Starého Města pražského, o nich blíže až později.

Po těchto opatřeních pak začalo již přímo zatýkání hlavních účastníků vzpoury, kteří ještě setrvali v českém království, buď proto, že jejich podíl na povstání nebyl tak veliký, nebo že věřili v císařovu milost. Ta ale měla své meze.

---

² ROUBÍK, F. *Královští rychtáři v pražských i jiných českých městech v letech 1547 až 1783*. In Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy, díl VI.. Ed. Václav Vojtíšek, Praha 1930, str. 265-355

2 Zatýkání, zřízení exekuční komise a rozsudky

„Ačkoliv zajisté všechněm stavům, (...), jistá naděje, že všecko odpuštěno míti budou, činěna (pročež i mnozí z těch, kteříž nebezpečenství vyhnouti mohli, tam se zadrželi), však potom, které zmordovati umínili, ty zjímati kázali, mluvíce, že všech veřejná svoboda nemůž než některými hlavami vykoupěna býti.“ (J. A. Komenský, Historie o těžkých protivenstvích církve české)

První rozkaz k zatýkání, „...kdyby bylo podezřeno, že [bývalí náčelníci vzpoury] ujíti chtějí ze země,“³ byl vydán císařem Lichtenštejnovi již 11. a 20. prosince 1620. Mezi prvními zatčenými byli osoby měšťanského stavu, např. slavný doktor Jan Jessenius z Jeseného, tou dobou rektor pražské univerzity, a další. Mezi nimi byli i 2 měšťané Starého Města pražského a bývalí významní úředníci na dvoře Fridricha Falckého, dr. Leander Rüppel z Ruppachu a dr. Jiří Hauenschild z Fürstenfeldu. Dr. Rüppel byl tajným radou kurfiřta saského i falckého i tajným agentem některých říšských knížat při dvoře krále Fridricha, dr. Hauenschild byl královským radou nad apelacemi a spolu s Václavem Berskou z Dubé a Bedřichem z Bílé byl členem poselstva k saskému kurfiřtovi, vypraveného r. 1620.

Toto zatýkání se však císaři zdálo málo, požadoval po Lichtenštejnovi zatčení všech předních účastníků vzpoury. Lichtenštejn s provedením dlouho otálel, odvolával se na slib učiněný Maxmiliánem Bavorským, který mohl být zrušen pouze zvláštním císařským rozkazem. Dále pak upozorňoval, že není dostatek míst ve věznicích k umístění tolika vězňů a také že by zatčení tolika osob mohlo vyvolat velký rozruch jak v Čechách, tak v celé říši. Na to císař odpověděl listem a zvláštním rozkazem ze 7. února 1621, ve kterém přikazoval podle přiložených seznamů uvěznit okamžitě všechny tam uvedené osoby vyššího i nižšího stavu, které se zdržují v Praze a které se provinily proti císaři, a to osoby stavu panského a rytířského v Bílé věži na Pražském hradě a ostatní na radnicích pražských měst. Osoby v Praze nepřítomné měly být obeslány listem, osoby ze země uprchlé ale veřejně vyhlášeným ediktem, a které se do Prahy dostaví, měly být okamžitě uvězněny rovněž. Další část rozkazu nařizovala neprodleně zkonfiskovat statky všech uprchlých osob, pokud se tak ještě nestalo, nebo ty, které již byly zajištěny, ponechat v císařské správě. Statky ostatních zatčených

---

³ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací...*, str. XXIX

měly být sepsány do seznamu, který měl být okamžitě předložen císaři.⁴ Zmíněné seznamy byly čtyři, první obsahoval jména někdejších 29 direktorů, 27 komisařů a 12 nejvyšších zemských soudců, druhý dalších 32 jmen, třetí jména 29 osob, které měly setrvat v domácím vězení a tam očekávat soud, čtvrtý pak jména všech, kteří podepsali stavovskou konfederaci.

Rozkaz se dostal k Lichtenštejnovi až 20. února, neboť z neznámých důvodů doputoval nedopatřením nejprve do Drážďan, hned po jeho doručení ale následovalo hromadné zatýkání v seznamech uvedených osob. Na Pražském hradě byly uvězněny osoby, které se buď přímo dostavily do Lichtenštejnovy kanceláře, kde jim byl sdělen rozkaz a byly zatčeny (např. Vilém st. Popel z Lobkovic, Kašpar Kaplíř ze Sulevic aj.), nebo ty, které se pro tělesnou slabost nemohly k Lichtenštejnovi dostavit a byly později zatčeny hejtmany Starého a Nového Města pražského (Jindřich Otta z Losu ad.). Ostatní byly pak pozatýkány na svých panstvích po českém království. Téhož dne rozkázal Lichtenštejn zvláštním dekretem rychtářům všech třech pražských měst, aby obeslali osoby stavu nižšího a uvěznili je ve vězeních na pražských radnicích. Tak se na radnici Starého Města pražského v období od 20. února do 17. března octli tyto vězňové: Martin Fruwein z Podolí, hofrychtýř královských měst, Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu, rada nad apelacemi, Jan Peldřimovský z Vyskořic, sekretář české komory a zemského direktoria, dr. Jan Jessenius, Šimon (Simeon)⁵ Sušický ze Sonnenšteina, Abraham Anděl (Anjel, Engel) z Engelsperku, Jan Kutnauer ze Sonnenštejna, Jiří Závěta ze Závětic, Melichar Teyprecht z Prechtynku, Nataniel Vodňanský z Urašova, dr. Leander Rüppel (Ryppel), dr. Jiří Hauenschild, Pavel Pečka (Prčka), Václav Mastěřovský (Litoměřický) z Jizbice, Pavel Sixt z Ottersdorfu, Jan Moravec, Daniel Stríska, Daniel Sláma, Jan Baptista Karges (Garges) a služebníci při purkmistrovském úřadě Mikuláš Diviš a Václav Božecký. S nimi byl také uvězněn primátor města Žatce Maxmilián Hošťálek z Janovic.⁶ Většina z těchto zatčených byla souzena a později buď popravena, potrestána výpraskem či jinak, nebo vězněna, jejich majetek pak propadl v konfiskaci císařské pokladně,

---

⁴ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací ...*, str. XXX-XXXI

⁵ Některá jména se vyskytují v různých pramenech v různých tvarech, ať podle starého pravopisu, nebo podle novější úpravy. Dále bude popř. (pokud existuje) v závorce za jménem uveden i jiný používaný tvar tohoto jména. Preferována (první) jsou jména v novější úpravě, pokud se objevují.

⁶ *Tamtéž*, str. XXXII; PETRÁŇ, J. *Staroměstská exekuce*. Praha: Rodiče, 2004

Jan Moravec a Jan Baptista Karges byli nakonec uznáni nevinnými a z vězení posléze propuštěni, Daniel Sláma byl odsouzen pouze k pokutě.

Ve stejné době, kdy začalo zatýkání, byla ustavena i exekuční komise (*commissio executionis*), do které byli císařem jmenováni jednotliví členové, a sám Lichtenštejn se ujal jejího předsednictví. Nakonec bylo dohodnuto, že císař se sám osobně soudu v komisi nezúčastní. Na Lichtenštejnovo naléhání, aby byla exekuce ještě o něco pozdržena, než se situace v habsburských zemích zcela uklidní, ale císař odpověděl, že soud musí být zahájen co nejdříve.

Proto 17. února vydal Lichtenštejn dekret (otevřený list), kterým vyzval všechny ty, kteří do té doby ze země uprchli, aby se v čase šesti neděl dostavili k určenému dni před exekuční komisí a vyslechli si rozsudky. V tomto dekretu bylo především zmíněno 30 osob, kterým, a i všem ostatním, kteří odešli ze země, bylo sděleno, že proti nim bude veden krátký hrdelní proces, ať už se dostaví nebo ne. Tito následně byli odsouzeni ke ztrátě hrdla, cti i statků „*in contumaciam*“. Mezi těmito obeslanými bylo i 9 měšťanů ze Starého Města pražského, Jan Baptista Eisen, Jan Oršinovský z Fürstenfeldu, Daniel Škréta, Eliáš ml. Rozýn z Javorníka, Jan Šťastný Goliáš, Samuel z Veleslavína, Oldřich Ertl, Pavel Kutnauer a Jan Knot.⁷ Všichni tito měšťané byli 5. dubna v nepřítomnosti odsouzeni ke ztrátě hrdla, cti i statků a jejich jména později potupně přibita na pranýř (blíže k nim viz kapitola 2.1, Daniel Škréta – viz kapitola 6.1).

Nové ustavená exekuční komise pak zasedla poprvé na Pražském hradě 16. března 1621. Jejím prvním krokem bylo pověření dr. Melandera sepsáním otázek, podle kterých budou pak hlavní původci vzpoury vyslýcháni. U osob nižšího stavu bylo učiněno jinak. „...v tom užili komisaři císařští prostředku takového: Odeslali dekrety všechněm rychtářům císařským v Praze, aby oni, povolajíce před sebe na radnice všechny měšťany pod jednou (katolíky) každého města pražského, pod dobrým svědomím jejich je napomenuli, aby, kdokoliv z nich mohl se v čem tom upamatovati, co kdy v tu celou potržku českou od koho z dotčených osob městských uvězněných v újmu a potupu buď důstojenství císařského a královského, buď náboženství a strany katolické z úst jich slýchali, neohlídajíce se na žádnou jich přízeň neb dobré sousedství a přátelství, před nimi to vše seznali; císařští rychtářové pak, uvedouce udání jednoho každého

---

⁷ LÍVA, V. *Studie o Praze pobělohorské I. Emigrace*. In Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy. Díl VI., ed. prof. PhDr. Václav Vojtíšek, Praha 1930, str. 359

v poznamenání náležité, aby je komisařům neprodleně odvésti nepomíjeli.“⁸ 27. března odevzdal dr. Melander rozpracovaný spis se 236 otázkami, rozčleněnými do 135 oddílů a exekuční komise hned 29. tento spis schválila a přikročila k soudnímu řízení proti 17 uvězněným direktorům, jak ze stavu vyššího, tak městského. Tito byli ještě ke konci dne dopraveni z pražských radnic na Pražský hrad. A pak začalo vyslýchání.

Mezi tím byly vyneseny rozsudky nad rebely, kteří ze země uprchli, a těmi, kteří v době vzpoury zemřeli. První přišli na řadu ti, kteří po „Bílé hoře“ opustili české království. Protože se žádný z volaných podle císařského dekretu do Prahy nedostavil do 6 neděl, ještě jednou byl 2. dubna v Praze svolán a když se ani poté nikdo neobjevil, byl bez dalšího vyšetřování vynesena 5. dubna rozsudek odsuzující všechny v něm zmíněné osoby ke ztrátě hrdla, cti i statků, kupadnutí do klatby, všichni se tímto prohlašovali za psance a na jejich hrdla i životy se každému dávala svobodná moc a všechny statky propadly české královské komoře. Tento rozsudek byl schválen císařskou rezolucí z 16. dubna a 23. dubna byla nad všemi 30 osobami vykonána exekuce tak, že tabulky s jejich napsanými jmény byly přibity na šibenice ve všech třech pražských městech.⁹ Druhý nález exekuční komise se týkal těch, kteří v době povstání zemřeli a nemohli se proto dostavit k řízení před touto komisí. Dne 18. března byli potomci těchto osob obesláni, aby se do čtyř neděl dostavili před exekuční komisí. Tento den nadešel 16. dubna, kdy byla přítomným potomkům přednesena žaloba, a 26. dubna byla učiněna výpověď komise, kterým se deset předních představitelů odboje, kteří ale zemřeli v době povstání nebo těsně po něm, odsuzuje ke ztrátě cti i majetku, tato újma se ale neměla dotýkat jejich potomků, což bylo až 14. května schváleno císařskou rezolucí. Takto bylo postupováno i proti další skupině osob za povstání zemřelých, kteří se však provinili méně, jejich vyšetřování ale bylo odloženo a nakonec byli odsouzeni až r. 1622.

Po vyhlášení rozsudků nad osobami uprchlými a zemřelými se přikročilo k sepsání a zinventování majetku těchto osob i majetku osob v té době vězněných a vyšetřovaných. Tento souhrn vynesl okolo 5 300 000 kop míšeňských,¹⁰ jenom pokud

---

⁸ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací ...*, str. XXXVIII

⁹ P. SKÁLA ZE ZHOŘE. *Historie česká od r. 1602 do r. 1623*. Díl V (*dále jen Historie česká V*), upr. Karel Tieftrunk, Praha 1870, str. 63-65; J. A. KOMENSKÝ. *Historie o těžkých protivenstvích církve české*, upr. Dr. M. Kaňák, Praha 1952, str. 120

¹⁰ T. V. Bílek – 5 278 996; Skála ze Zhoře – 5 374 000

se týkalo 23 uvězněných pražských měšťanů, dosahovala suma za 32 domy se 3 dvory a 9 vinicemi 127 055 kop a jistiny za 45 109 kop.¹¹

Vyslýchání direktorů začalo 3. dubna 1621, podobně pak proběhly výslechy vězňů na pražských radnicích císařskými komisaři.¹² První rozsudky vynesla císařská komise proti sedmnácti direktorům a šesti dalším osobám a Lichtenštejnem byly odeslány do Vídně k císařské rezoluci 17. května 1621. Tyto rozsudky byly císařem dány k posouzení speciálně ustavené zvláštní komisi, ve které byli zastoupeni nejvýznamnější osoby na dvoře císaře Ferdinanda. Během porad 21. - 23. května bylo doporučeno některé rozsudky zmírnit podle návrhu, který zaslal již Lichtenštejn (např. bylo navrženo, aby Václavu z Lobkovic byl zkonfiskován celý majetek a byl pouze doživotně, nebo na nějaký čas uvězněn), padaly i další návrhy (např. snížení počtů rozsudků smrti na pouhých 9, omilostnění více osob, než navrhoval Lichtenštejn atd.) Nakonec 23. května bylo císaři odesláno doporučení, ve kterém se navrhovalo 5 osobám zmírnit trest smrti, mezi nimi právě Václavu Popelovi z Lobkovic, nebo též Janu Theodoru Sixtovi z Otterdsorfu. Majetek měl ale být i těmto osobám zkonfiskován a omilostnění měli i nadále zůstat ve vězení. Změněny měly být také krutě znějící rozsudky pro Jana Jessenia, Jindřicha Ottu z Losu a Martina Fruweina, kteří měli být čtvrceni nikoliv za živa, ale až po popravení, u dalších odsouzených se mělo od čtvrcení zcela upustit. Konečně Abraham Anděl měl prozatím setrvat ve vězení k dalšímu došetřování (více viz kapitola 2.2).¹³

Císař potvrdil změny navržené komisí a nechal rychle odeslat potvrzené rozsudky zpět Lichtenštejnovi. Dále vydal pokyny, aby se s popravou počkalo do té doby, než budou vyřízeny i ostatní rozsudky exekuční komise, a aby byli bývalí direktori ještě jednou důkladně vyslechnuti ohledně kontaktů se zahraničními mocnostmi. Při těchto dalších výsleších se ale stala nepříjemná událost. Jeden z vyslýchanych měšťanů, Martin Fruwein, patřící k ideovým vůdcům stavovského povstání, ve chvíli, kdy měl být 7. června předveden před komisí, vyskočil ze strachu z okna Bílé věže a zabil se. Na jeho těle tak byla vykonána dodatečná poprava 9. června na Bílé hoře, jeho tělo bylo

---

¹¹ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. XLII

¹² P. SKÁLA ZE ZHOŘE. *Historie česká V*, str. 74-78

¹³ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. XLVII

rozčtvrceno a tyto čtvrti rozmístěny na několika místech pro výstrahu nehodným poddaným.¹⁴

Císařská rezoluce z 3. června pak potvrdila ostatní rozsudky císařské exekuční komise, které zaslal Lichtenštejn do Vídně 29. května a které se týkaly 20 dalších osob. Mezi těmito odsouzenými byli i 3 staroměstští měšťané, Václav Mastěrovský z Jizbice (k němu více viz kapitola 3.1), Pavel Pečka (jinak také Prčka) a Jiří Závěta ze Závětic (k němu více viz kapitola 2.2). Dále císař v rezoluci přikazoval, aby byla poprava vykonána co nejdříve, tedy co nejdelší dobu před jeho chystanou návštěvou Prahy 5. července.

„Konečně touže cís. resolucí nařízeno bylo knížeti z Lichtenšteina, aby s ostatními komisary hned v poradu vzal, jak by i proti městům a obcím pro účastenství jich ve zpouře proces měl býti zařízen, aby se města pražská a potom i ostatní obce hned obeslati a obzvláště k zrušení privilegií a svobod jejich, jakož i kolatur a sebrání statků přikročiti mohlo, tak jak se to za císaře a krále Ferdinanda I. stalo.“¹⁵ Ale kníže Lichtenštejn se bál nepříznivé reakce na takové kroky v atmosféře rozjitřené popravami a navrhl císaři s tímto krokem ještě počkat. To nakonec císař ve své rezoluci z 16. června uznal a schválil. Ve stejné rezoluci pak císař potvrdil i posledních několik rozsudků, které mu byly od Lichtenštejna poslány 12. června. Tyto rozsudky se týkaly doktorů Leandera Rüppela a Jiřího Hauenschilda (více viz kapitola 3.1) a dalších 2 měšťanů Starého města pražského, Václava Bílka a Jana Peldřimovského z Vyškovic (více o nich v kapitole 2.2), které Lichtenštejn doporučil k císařské milosti pro jejich vysoký věk, „jakož i proto, aby nebylo tolik krve prolito, poněvadž při tak velikém množství provinilcův i po právu trest má býti zmírněn, tak aby jenom propadly statky a byli ze země na věčné časy vypověděni.“¹⁶

2.1 Uprchlí měšťané

2.1.1 Jan Baptista Eisen, Samuel Adam z Veleslavína

Jan Baptista (Křtitel) Eisen utekl ze země hned po bitvě na Bílé hoře, byl exekuční komisí v nepřítomnosti odsouzen a všechn jeho majetek byl zkonfiskován, mezi jinými

---

¹⁴ P. SKÁLA ZE ZHOŘE, *Historie česká V*, str. 82-3

¹⁵ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. XLIX

¹⁶ *Tamtéž*, str. L

i jeho knihovna a dům na Starém Městě se zahradou proti masným krámům a koleji císaře Karla IV., mezi domy ševce Jana Strejčka a sirotek po Zuzaně Hájkové, rozené z Merla, který koupil Jan Baptista a jeho manželka Anna Eisnová, rozená Hallerová z Hallersteinu, 24. září 1612 od Jáchyma Ondřeje Šlika z Holíče a Pasouna za 9500 kop míšeňských.¹⁷ Tento dům byl hned 27. dubna 1621 nařízením Karla z Lichtenštejna městské radě Starého Města postoupen Humprechtu Černínovi na válečné náhrady (dluh 1000 kop míš. v královské komoře). R. 1626 vešli Staroměstští v jednání s Černínem o odkoupení domu a ten navrhoval započíst své výdaje do české komory nebo na Staré Město rentmistrově k údržbě domu (na opravy a údržbu 1400 kop, odvod na berni 1592 kop 47 grošů 10 haléřů, žita a ovsa do „Proviantthausu“ za 226 kop 30 gr. a dluh na zkonfiskovaném statku Zikmunda Hložka 481 kop 30 gr. 60 hal., všeho celkem za 3700 kop 48 gr.), takže by mu k zaplacení zbývalo jen 251 kop 48 grošů míšeňských. R. 1628 mu byl dům prodán za 3449 kop 22 grošů míš., tedy pod cenou¹⁸(ocenění starších cechmistrů řemesla zednického, kamenického a tesařského na Starém Městě pražském – viz příloha č. 1), a r. 1629 vložen do městských knih, ačkoliv se ho Eisenova manželka a děti, kterým z většiny patřil, domáhaly. Již r. 1623 psal Karel z Lichtenštejna úředníkům menších desk zemských, aby věc prošetřili a poslali relaci na českou komoru, aby bylo dědicům a manželce učiněno podle práva, ale zřejmě to nemělo žádný výraznější výsledek.¹⁹

Samuel Adam z Veleslavína, tzv. „Melantrich“, známý pražský knihtiskař, se účastnil jednání odbojných stavů a proto stejně jako předchozí uprchl hned po prohrané bitvě do ciziny. Byl taktéž odsouzen a zkonfiskován mu byl nejen dům na Starém Městě pražském, později českou komorou prodaný komorníkovi arciknížeti Ferdinandu Arnošta, Pavlu Šeybovi, a melantrichovská vinice, zakoupená 27. května 1621 místosudím království českého Janem Danielem Kaprem z Kapršteina a jeho ženou Annou Marií z Kreyfenfelsu za 3000 kop míšeňských (šacuňk – viz příloha č. 2), ale i šosovní melantrichovský dům U Tří velbloudů s celou knihtiskárnou, která byla na doporučení knížete Lichtenštejna věnována 14. srpna 1621 jezuitské koleji

---

¹⁷ NA, Stará manipulace, sign. C215/E6, inv. č. 655, kart. 379

¹⁸ Dům byl totiž roku 1626 při šacuňku oceněn na 4436 kop míš., ale Humprecht Černín vytrvale protestoval, že takovou cenu dotčený dům nemá. (dle NA, Stará manipulace, sign. C215/E6, inv. č. 655, kart. 379)

¹⁹ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací...*, str. 93-4

u sv. Klimenta. Sám dům byl ještě téhož roku prodán Juditě Biliánové a z utržené sumy bylo vyplaceno věno Veleslavínově manželce Lidmile.²⁰ Dále vázl Samuelovi z Veleslavína z r. 1615 dluh na záduší osady při kostelu a klášteře sv. Michala Archanděla, a to 500 kop grošů, které úředníci toho kostela pak vymáhali po ujetí jeho majetku na české komoře.

2.1.2 Ostatní

Jan Oršinovský z Fürstenfeldu byl jedním z direktorů městského stavu, podepsal českou konfederaci, hlasoval ve volbě pro Fridricha Falckého a později mu byl udělen rytířský titul. Ze země uprchl i s manželkou hned po prohrané bitvě a stejně jako Eisen byl 5. dubna odsouzen ke ztrátě hrdla, cti i statků. Oba jeho domy na Starém městě spadly pod českou komoru a první, ke kterému příslušel ještě pivovar, byl 6. června 1622 prodán Ondřeji Leyhouzovi z Břevnova²¹.

Eliáš ml. Rozýn byl členem delegací k nizozemským stavům a k nově zvolenému králi Fridrichovi, proto byl taktéž 5. dubna odsouzen a všechn jeho majetek, tedy 3 domy, U Vrabců, U Bílého Beránka a U Pešonů, byl zabaven a následně prodán. Dům U Vrabců byl nejdříve dán k užívání Jáchymovi Chrtovi z Ertina a r. 1630 prodán měšťanovi Nového Města pražského Floriánovi Libochovskému.²²

Janu Šťastnému Goliášovi byla svěřena od stavů depozice, ze které po bitvě na Bílé hoře vzal peníze a uprchl ze země. Byl odsouzen a jeho dům, zvaný U Železných dveří, a 2 vinice byly zkonfiskovány.²³

Oldřich Ertl byl odsouzen a byl mu zkonfiskován dům U Kuchyňků, který koupil r. 1617, nakonec ho ale zpět získala Ertlova manželka Anna.²⁴

Pavel Kutnauer ze Sonnenštejna byl též 5. dubna odsouzen a konfiskaci propadly jeho 2 domy na Starém městě, U Tří ořechů a tzv. Kutnauerovský nebo též Haťapaťovský, který prodala jeho manželka Estera r. 1628 malostranskému císařskému

---

²⁰ BÍLEK, T.V. *Dějiny konfiskací...*, str. 848-9

²¹ *Tamtéž*, str. 402

²² *Tamtéž*, str. 473-4; NA, Stará manipulace, sign. C215/E6, inv. č. 655, kart. 379; Na, Stará manipulace sign. C215/R20, inv. č. 666, kart. 466

²³ BÍLEK, T.V. *Dějiny konfiskací...*, str. 123

²⁴ NA, Stará manipulace, sign. C215/ E8, inv. č. 655, kart. 379; LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Změny v domovním majetku*. In Sborník k dějinám hlavního města Prahy. Díl IX., red. prof. PhDr. Václav Vojtíšek, Praha 1935, str. 71

rychtáři Filibertovi Emanuelovi de Bois a zutržené částky jí byla dána suma, která odpovídala polovině zkonfiskovaného majetku a která jí po právu náležela. Dále byly zabaveny 2 chmelnice a polovina domu U Bab, jehož druhá polovina byla ve vlastnictví Estery, která první polovinu později zakoupila, ale obratem celý dům prodala císařskému apelačnímu radovi Rafaelovi Mnišovskému ze Sebusina.²⁵

Jan Knot z Neukirchu byl po svém odsouzení konfiskací také připraven o všechen majetek, a to o 2 domy na Starém Městě, které získala Lichtenštejnovým dekretem Eva Švihovská z Rýzmburka a ze Švihova.²⁶

Daniel Škréta Šotnovský ze Závořic – viz kapitola 6. 1 Rodina Škrétů Šotnovských ze Závořic.

2.2 Měšťané vyňatí z exekuce

2.2.1 Jan Peldřimovský z Vyskořic

Jan Peldřimovský z Vyškovic, sekretář české komory, byl nakonec odsouzen k vězení v pevnosti Ráb, ale podle již zmíněné zprávy z 30. dubna byl Peldřimovský stále ve vězení na Staroměstské radnici, kde zůstal až 19. srpna 1622, kdy mu bylo vykázáno domácí vězení, kde musel setrvat až do května r. 1623. R. 1627 pak se svou manželkou a dětmi emigroval z náboženských důvodů a usadil se ve Freibergu, jeho syn Vratislav pak odešel taktéž ze stejného důvodu z Čech v srpnu 1628. Všechn Peldřimovského majetek byl zkonfiskován, ačkoliv větší díl z něj patřil jeho manželce Dorotě a dědictvím se dostal na jeho děti, a to prokazatelně již r. 1628 dle dopisů Jana Peldřimovského²⁷, neboť otec před svým odchodem nechal zanést do městských knih Inventář svého majetku, kde ho postupuje svým dětem. Z nichž: dům U Zlaté tváře na Starém Městě v osadě sv. Mikuláše za 3253 kop míšeňských (k opatrování domu dostal r. 1628 od Janových dětí Vratislava a Doroty Peldřimovských generální plnomocenství Václav Voříkovský z Kunderatic – viz příloha č. 3) a vinice s domkem, řečená Bašta, na Novém Městě pražském za špitálem sv. Bartoloměje byly ujaty královským fiskem. Domek

---

²⁵ NA, Stará manipulace, sign. C215/ K41, inv. č. 660, kart. 424; BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací ...*, str. 315-6

²⁶ NA, Stará manipulace, sign. C215/ K23, inv. č. 660, kart. 416; LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Změny v domovním majetku*, str. 85

²⁷ NA, Stará manipulace, sign. C215/P7, inv. č. 665, kart. 454

i vinice byly postoupeny a darovány r. 1621 knížetem Lichtenštejnem konviktu jezuitské koleje sv. Klimenta, ale r. 1641 měly být dle nařízení české komory navraceny, a to jako dědictví po matce, Peldřimovského dceři Dorotě Petržilkové²⁸, která mezi tím (zřejmě někdy mezi lety 1637/38) přestoupila ke katolictví, „jsa tomu do mnohých a vzácných lidí přivedena a přinucena, jako i podle Milostivých již nejednau J. M. C. Resolucích též z komory české, a z kanceláře Recessův vyšlých, když k té samo spasitedlné víře katolické přistaupim a s J. M. C. v Náboženství se srovnám, žie svého spravedlivého dědictví, které jest mně, nevinné a bezpravé, toliko na zlau informaci a spravu odňato, dosáhnu“²⁹. Ale jezuité se snažili navrácení všemožně bránit, takže po několikerých urgencích samotné české královské kanceláře (pečeť – viz příloha č. 9) byli k vydání přinuceni až r. 1656.

Co se týče domu U Zlaté tváře, Dorota Petržilková a její manžel Václav už r. 1635 žádali, aby Dorotě byl tento dům opět vepsán do městských knih, protože se necítí být emigrantkou a dům patří jí, nikoli otci, což byl důvod, proč ho měl plnomocník Václav Voříkovský z Kundratic prodat. Toto se mu ale nepodařilo, a tak na něj r. 1630 dle císařského mandátu³⁰ učinil královský rychtář zvod a dokonce ho chystal k prodeji. Komorou však bylo Dorotě nakonec vyhověno, protože se o dům přihlásila r. 1631 přes své plnomocníky po vydání císařského dekretu o majetku emigrantů (viz níže) s přímluvou saského kurfiřta a dle další císařské rezoluce se emigranti, kteří odešli do Saska pouze z náboženských důvodů a nic zlého proti císaři neučinili, nebo jejich dědicové, mohli přihlásit o svá práva, a tak jí dům byl r. 1636 postoupen za všechny pohledávky po její matce a jejích bratrech.

Dále byla zabavena vinice v Kartouzích, k níž dostal 20. srpna 1627 plnomocenství švagr Peldřimovských Jan Khober z Khoberspergku (plnomocenství – viz příloha č. 4). S vinicí před jejím zabráním byly velké problémy, protože se jí plnomocník Jan Khober snažil nějakou dobu za Peldřimovské prodat. Avšak protože musel vinici r. 1630 nabídnout za cenu šacovanou českou komorou v krátké lhůtě, jinak by se jí sama ujala,

---

²⁸ Oba její bratři, Vilém a Vratislav, už byli mrtví.

²⁹ NA, Stará manipulace, sign. C215/P7, inv. č. 665, kart. 454

³⁰ 26. 5. 1630 vyšel mandát, že pokud nebudou statky emigrantů do 4 měsíců prodány jejich plnomocníky, nebo se jich katolickým způsobem neujmou zpět, bude na ně učiněn zvod, peníze a další drobný majetek bude zabaven českou komorou a statky a grunty budou zatím ponechány rychtářům do dalších nařízení.

i když vinice byla v dost špatném stavu a nevýdělečná, nepodařilo se mu jí nakonec za požadovaných 500 zlatých rýnských nikomu postoupit.³¹ Vratislav a Vilém Peldřimovští se snažili zabránit zabavení vinice a tak práva k ní i k domu U Zlaté tváře převedli na svou sestru Dorotu Petržilkovou, vycházejí z toho, že ona jako dcera byla podřízena vůli svého otce, a proto musela ze země odejít, ale nelze ji považovat za emigrantku.³² Dorota, která byla měšťankou ve Freibergu, „ ... zřídila plnomocníky zdejší Tomáše Šlemery z Čiastalovic a Jana Žateckýho to právo její netoliko k tej vinici(,) ale i k domu u Zlaté Tváři řečenému jest před J. M. C. panem rychtářem(,) panem purgmistrem a pány radními Starého Města pražského, podle nařízení V. M. skrze dotčené plnomocníky své provozovala, týž průvod do rady složila a ten také i Rady Vašich M. na komoru J. M. Král. odeslán a odveden jest.“³³ Nakonec, jak vidno, jí to ale nebylo nic platné. I nadále se o vinici staral původní plnomocník Jan Khober. R. 1633 o vinici požádal Jiří Římský z Kosmačova, registrátor komory české, a tak byl na ni nakonec po prošetření situace purkmistrem hor viničných zaveden trh. Nejvíce nabídl Jiří Římský, který v tomto trhu Jana Khobera přeplatil, ale od české komory stále nepřicházelo vyjádření k převedení vinice na řečeného Jiřího Římského. Dokonce Rada nad apelacemi v reakci na suplikace Jiřího stejného roku navrhovala české komoře, aby nejprve důrazně vyšetřila postup plnomocníka a jen pokud by se neprokázalo, že měl dostatečnou péči o prodej domu (neboť v tu dobu byl velký nedostatek kupců), teprve tehdy by byla vinice zabavena a postoupena Jiřímu, ale komora mínila, že Jan Khober se o prodej dostatečně nestaral.³⁴ Nakonec byla vinice zapsána Jiřímu Řískému do městských knih. Roku 1641 pak bylo komorou rozhodnuto, že mají být chráněna práva vdovy po Jiřím Římském, Doroty Bukové, a jejích dědiců, i když se snažila vinici zpět vymocit Dorota Petržilková.

Dále pak byly zabaveny další 2 domy na Starém Městě, Prefatovský proti masným krámům a Humberkovský vedle betlémského záduší, které Dorota Peldřimovská r. 1627 předala, když odcházela ze země, svým katolickým plnomocníkům Janovi ml. Petráčkovi

---

³¹ NA, Stará manipulace, sign. C215/P7, inv. č. 665, kart. 454

³² Tamtéž. Zajímavé je, že Vratislav Peldřimovský neměl u sebe ve Freibergu svou pečeť, proto požádal svého švagra Abrahama Anděla z Engelsperka, aby na jeho listiny o převodu práv k majetku na sestru Dorotu přitiskl pečeť svou. (viz příloha č. 5)

³³ NA, Stará manipulace, sign. C215/P7, inv. č. 665, kart. 454

³⁴ Tamtéž.

z Vokounštejna, Jindřichovi Řečickému a Janovi Žateckému, ale před svou smrtí je r. 1633 ve Freiberku odkázala svému manželovi. Oba domy byly jako emigrantské zabaveny r. 1630 královským fiskem a prodány, ačkoliv se o ně opět jako o své dědictví ucházela r. 1638 Dorota Petržilková. Dům Humberkovský byl postoupen plnomocníky již r. 1630 před zvodem rychtáře Šimonu Petrovi Aulíkovi, rytíři z Třebnic, sekretáři při české dvorské kanceláři, ale tento prodej byl označen jako zdánlivý a dům byl ujat královskou komorou. Přesto byl nakonec Šimonu Aulíkovi r. 1641 komorou ponechán.³⁵

2.2.2 Ostatní

Abraham Anděl (Anjel, Engel) z Engelsperku, starší pořádku zlatnického a radní Starého Města, byl uvězněn na Staroměstské radnici již v únoru 1621. Nakonec byl odsouzen pouze k vysoké peněžité pokutě, resp. k vězení, pokud by pokutu nesložil. Propuštěn byl 19. srpna 1622, ale i nadále byl v domácím vězení, z kterého byl propuštěn až v květnu 1623. Téměř 70letý nakonec zvolil i se svou manželkou Markétou, rozenou Vratovou z Wlatenburku, ovdovělou Bohemickou z Bohemic, synem Jiřím a jinými 5 příslušníky domácnosti emigraci a usadil se ve Freiberku.³⁶ Dům U Bílého orla prodal Anděl již roku 1623 Bartoloměji Tlačíkovskému z Malíkova, dům Abrahamů prodali Andělovi plnomocníci r. 1628 po jeho emigraci.³⁷

Jiří Závěta ze Závětic byl sekretářem české dvorské kanceláře Fridricha Falckého. Exekuční komisí byl sice odsouzen „ke ztrátě cti, hrdla a statků“, ale nakonec mu byl rozsudek císařskou milostí změněn na vězení do určitého času a Jiří Závěta byl 19. srpna 1622 propuštěn.³⁸

Václav Bílek měl být i nadále držen ve vězení bez vynesení rozsudku a vyslýchán, kde, kdy a kým byl udán, s kým a jak chtěl provést vyvraždění katolíků v pražských městech. Ve vyšetřování ale nebyly činěny příliš velké pokroky, protože ještě 30. dubna 1622 psal Lichtenštejn císaři, že Bílek je stále ve vězení na Staroměstské radnici bez vyhlášení rozsudku, a žádal o císařskou rezoluci. Nedlouho poté ale Bílek zemřel a o jeho dům, zvaný U Holubů a patřící královskému fisku, se již v červenci ucházel

---

³⁵ NA, Stará manipulace, sign. C215/P7, inv. č. 665, kart. 454; BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. 417-8

³⁶ LÍVA, V. *Studie o Praze pobělohorské I. Emigrace*, str. 368

³⁷ LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Změny v domovním majetku*, str. 52, 53

³⁸ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. 928

jeho soused Jan Jungmayr, neboť mu údajně Bílek způsobil mnohá příkoří (může to ukazovat i na to, kdo mohl Bílka udat - T. V. Bílek). Nakonec byl dům přiřčen Bílkovým dcerám, které ho ale přeci jen r. 1626 Jungmayrovi přenechaly za 3 000 kop českých grošů.³⁹

---

³⁹ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. 27; LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Změny v domovním majetku*, str. 51; NA, Stará manipulace, sign. C215/ B33, inv. č. 652, kart. 354

3 Popravy na Staroměstském náměstí

„Když svítalo, umyvše všickni tváře, bílé košile brali a jiné šaty, tako jako by na veselí měli jíti, obláceli, kabáty i sukně tak na sobě spravující i ty obojky odřezující, aby potom na popravní theatrum nové práce třeba nebylo.“ (J. A. Komenský, Historie o těžkých protivenstvích církve české)

Rozsudky exekuční komise byly veřejně vyhlášeny 19. června v soudní síni nad českou kanceláří na Pražském hradě, kam bylo dopraveno i 23 vězňů z radnic Nového a Starého Města. Každému obviněnému byla přednesena žaloba česky i německy a pak stejně, tedy česky i německy, přečten rozsudek. 45 jich bylo odsouzeno ke ztrátě hrdla, cti i statků. 12 z nich byla dána podle císařských rezolucí z 26. května a 3. a 6. června milost, většinou byli odsouzeni k doživotnímu, popř. několikaletému pobytu ve vězení. Další 3 byli odsouzeni k vymrskání a následnému vypovězení ze země, poslední 2 dostali jinou formu trestu, mezi nimi i staroměstský měšťan Mikuláš Diviš. Ostatních 28 osob bylo odsouzeno ke stětí mečem a dalším pokutám. Jednalo se o 3 osoby ze stavu panského (Jáchym Ondřej Šlik, Václav Budovec z Budova, Kryštof Harant z Polžic a Bezdruzic), 7 ze stavu rytířského (mezi nimi např. Kašpar Kaplíř ze Sulevic, Bohuslav z Michalovic, Jindřich Otta z Losu) a 18 osob ze stavu měšťanského. Rozsudky pro dr. Leandera Rüppela, Jiřího Hauenschilda a Fridricha Georga z Oldenburka nebyly ještě toho dne vyhlášeny, protože byly potvrzeny až císařskou rezolucí z 16. června, a byly jim proto oznámeny až následující den. Všichni byli odsouzeni ke ztrátě hrdla, cti i statků, poprava Fridricha z Oldenburka byla ale odložena za účelem dalšího vyšetřování. Nakonec tedy bylo k smrti odsouzeno 29 osob, z nich ale byli omilostněni Eliáš st. Rozýn a Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu (více o něm viz kapitola 3.1), kterému však měla být milost oznámena až přímo na popravišti. Odsouzení byli odvedeni do svých cel a poté, co odmítli přistoupit ke katolické víře, byli k nim vpuštěni protestantští duchovní, kromě duchovního jednoty bratrské. Mezitím se konaly přípravy na samotnou popravu, před Staroměstskou radnicí bylo vybudováno popraviště.⁴⁰

V pondělí 21. června 1621 byla výstřelem z děla o 5. hodině ranní zahájena poprava. Jednotliví odsouzení přicházeli na řadu podle svých stavů, nejprve 3 páni, pak 7 rytířů

---

⁴⁰ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací...*, str. LIV; PETRÁŇ, J. *Staroměstská exekuce*. Praha: Brána, 1996, str. 255-257

a nakonec 18 měšťanů, mezi nimi i 7 měšťanů staroměstských, dr. Leander Rüppel a dr. Jiří Hauenschild, Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu, Václav Mastěřovský z Jizbice, Šimon Sušický ze Sonneštejna, Jan Kutnauer a Nathaniel Vodňanský (více viz kapitola 3.1).

Následujícího dne byli 3 odsouzení vymrskáni od radnice až k Horské bráně, Mikuláš Diviš (více o něm viz kapitola 3.1) byl přibit za jazyk k šibenici na Staroměstském náměstí a byl tam tak dlouho, dokud se nevrátil kat od vymrskaných.

28. června vydal císař poslední veřejné prohlášení týkající se popravených. V něm stálo, že statky osob popravených i těch, kteří uprchli ze země, se zabírají ve prospěch císaře. Zároveň bylo knížetem z Lichtenštejna nařízeno císařským rychtářům pražských měst a purkmistrovi hor viničných, později i ostatním městům, aby „všech statků dotčeným osobám náležejících a v pokutě císaři přisouzených se ujali, je odhadnouti dali a poznamenání toho knížeti neprodleně podali.“⁴¹

3.1 Měšťané popravení a potrestaní při exekuci na Staroměstském náměstí

3.1.1 Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu – omilostněn na popravišti

Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu byl od r. 1609 jedním z defenzorů pod obojí, po r. 1618 jedním z direktorů za měšťanský stav, hlasoval pro nového krále Fridricha a podepsal konfederaci. Proto byl 17. května 1621 odsouzen ke ztrátě hrdla, cti i statků a měl být sťat s ostatními předáky na Staroměstském náměstí. Nakonec mu ale po přímlově jeho vlivných synovců Platejsů z Plattenštejna a na doporučení knížete Lichtenštejna byla udělena milost přímo na popravišti, kdy Platejsové teatrálně přinesli udělenou milost přímo ve chvíli, kdy se již schylovalo k popravě. Jan Theodor tak zůstal ve vězení na Staroměstské radnici do 19. srpna 1622, kdy byl propuštěn do domácího vězení, kde setrval do 16. května 1623. Všechno jeho majetek byl ale samozřejmě zkonfiskován a to: dům u Sixtů na Staroměstském náměstí (č. p.553), který r. 1621 získal nechvalně známý sekretář české dvorské kanceláře Filip Fabricius Platter z Rosenfeldu, též zvaný z Hohenfall, jako náhradu za půjčku, kterou poskytl komoře; dům u Nedvídků, který jako kompenzaci věna získala dle dekretu Karla z Lichtenštejna z 28. června 1622 Sixtova manželka Ludmila a který nakonec prodala r. 1627 Jiřímu Rovenskému před tím,

---

⁴¹ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací...*, str. LIX

než s manželem odešla ze země, avšak nedoplatek 500 kop jí byl zadržen královskou komorou, protože bylo zakázáno vyvážet peníze ze země; panský domek a vinice s lisem pod sv. Apolinářem na Novém Městě pražském, které r. 1621 a 1623 získal Karel Fridrich Platejs z Platenštejna, J. M. C. vojenský sekretář, za 1000 kop⁴²; zahrada s domem zv. Palata pod Zderazem na Novém Městě, kterou koupil Jan Arnošt Platejs z Platenštejna, kanovník kostelů olomouckého, vratislavského a pražského, r. 1621 za 100 zlatých rýnských od české komory a 2 vinice pod Košířemi, kterých se zmocnil svévolně Pavel Michna z Vacínova a prodal je Jakobu Bassevimu. Dále na jeho majetku vázl i dluh 1000 kop míšeňských, který u něj měla od r. 1618 Anna z Jizbice, jež ho pak r. 1630 opakovaně žádala na české komoře, ačkoliv byl tento dluh konfiskační komisí plně uznán, buď k zaplacení, nebo k vyčlenění ze zabaveného majetku, další dluh pak měl od r. 1617 u Anny Litoměřické ze Zhoře ve výši 2000 kop a dokonce i u svého příbuzného Sixta Platejse z Platenštejna, a to 600 kop. Jan Theodor Sixt, jak již bylo řečeno, r. 1627 odešel s manželkou a 2 syny do Saska a r. 1652 ve věku 83 let se domáhal majetku z pozůstalosti své zemřelé ženy. Až r. 1672 byla jeho synům část dědictví navrácena.⁴³

3.1.2 Ostatní

Dr. Leander (Leonard) Rüppel (Ryppel) byl vysoce postaveným mužem na falckém i saském dvoře (viz výše). Proto byl uvězněn již za první vlny zatýkání 20. února 1621, 16. června byl odsouzen ke ztrátě hrdla, cti i statků a 21. června mečem sťat, přičemž mu byla nejprve utáta pravá ruka, která byla přibita na pranýř na Staroměstském náměstí. Všechno jeho majetek, čítající lenní statek Morenstein v Horní Falci u Auerbachu, který byl prodán r. 1629 Křištofovi Filipovi ze Salzenhofen, dvůr v Krči, zakoupený Rüppelem společně s manželkou, dům U Taků na Starém Městě, který byl ujat teprve roku 1628, a různé jistiny, byl zabaven. Polovina majetku však náležela Rüppelově manželce Anně rozené z Waldburgu, která se opět provdala za staroměstského měšťana Jana z Endů, proto jí bylo r. 1621 dovoleno užívat dvůr i polovinu domu patřícího královské komoře

---

⁴² NA, Stará manipulace, sign. C215/215, inv. č. 667, kart. 472

⁴³ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. 512-3; LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Změny v domovním majetku*, str. 9, 61

a r. 1622 a 1630 jí byla navrácena i jeho druhá polovina, protože přestoupila na katolickou víru a své 4 děti slíbila poslat na vychování k jezuitům.⁴⁴

Dr. Jiří (Georg) Hauenschild zastával také vysoké úřady u falckého dvora, byl tedy spolu s dr. Rüppelem záhy uvězněn, taktéž 16. června odsouzen, 21. června mečem popraven a jeho hlava s rukou vystaveny na Staroměstské mostecké věži. Dům na Starém Městě s vynikající knihovnou byl okamžitě zabaven, jeho manželce Kateřině, se kterou Hauenschild dům r. 1610 koupil, byl ale nakonec ponechán ve věně a v jistně a mohla i s dětmi v domě zůstat. Knihovna pak byla na radu kardinála z Dietrichštejna ponechána pro potřeby Hauenschildových dětí, kterých se ujal bratr Kateřiny, Magnus Braendl z Brandenfelsu, císařský rychtář v Olomouci.⁴⁵

Václav Mastěrovský byl r. 1618 spolu se Šimonem Sušickým zvolen opatrovníkem opuštěné jezuitské koleje sv. Klimenta. Za bojů bylo nemalé množství nábytku této koleje poničeno, a tak po návratu jezuité hnali k odpovědnosti právě zmíněné opatrovníky a obvinili je z vydrancování koleje. Václav Mastěrovský byl tedy již 20. února 1621 zatčen, 19. června byl odsouzen ke ztrátě hrdla, cti i statků a 21. června spolu s jinými na Staroměstském náměstí s'at. Dům, který byl po jeho smrti zkonfiskován, byl nakonec navrácen jeho manželce, které v podstatě po právu patřil.⁴⁶

Šimon (Simeon) Sušický ze Sonnenštejna byl taktéž zvolen opatrovníkem jezuitské koleje a zastával další významné úřady za stavovské vlády. Proto byl 19. června odsouzen ke ztrátě hrdla, cti i statků a spolu s Janem Kutnaurem oběšen na jednom trámu vystrčeném z okna radnice. Zkonfiskován mu byl dům U Kravův na Starém Městě, který byl r. 1623 prodán podle dekretu knížete Lichtenštejna Pavlovi Drahnětickému z Weisenberku; dům U Jandů s pivovarem a sladovnou, který byl dán r. 1621 k užívání staroměstskému měšťanovi Michaelu Pečkovi Smržickému z Radostic; místo Kulna (Poustka), prodané staroměstskému měšťanovi Janu Petráčkovi z Vokounštejna a dřevo darováno klášteru Milosrdných bratří; a vinice Na Věnečku, které se opět zmocnil Pavel Michna z Vacínova a výhodně ji prodal. Ale protože vdova po Šimonu Sušickém, Anna rozená Šenvicová z Libína měla podíl na majetku Sušického, bylo jí Lichtenštejnovým

---

⁴⁴ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. 475-6; LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Změny v domovním majetku*, str. 45; NA, Stará manipulace, sign. C215/ R30, inv. č. 666, kart. 469

⁴⁵ NA, Stará manipulace, sign. C215/ H35, inv. č. 658, kart. 402; BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací ...*, str. 140-1

⁴⁶ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. 359-60

recesem ze srpna 1623 určeno její věno a jistina, které ji měly být zaplacený z bývalých statků. Anna odkázala tuto pohledávku r. 1627 svému manželovi Jakubu Hajovi, kterému byla r. 1628 celá částka přisouzena a byl mu navrácen dům U Jandů a Kulna i část sumy k zaplacení domu U Kravův.⁴⁷

Jan Kutnauer ze Sonnenštejna byl za povstání purkmistrem a městským vojenským hejtmanem Starého Města pražského. Byl také obviněn z vydrancování jezuitské koleje, 26. května odsouzen ke ztrátě hrdla, cti i statků a spolu se svým otčímem Šimonem Sušickým oběšen na jednom trámu. Své dceři Kateřině z prvního manželství odkázal jistinu 1 000 kop míšeňských za obcí malostranskou a 2 000 kop míšeňských za stříbro, které bylo po bělohorské bitvě půjčeno do české komory, ostatní jmění patřilo jeho druhé ženě Kateřině. Té bylo nakonec celé jmění zabaveno po r. 1627, kdy spolu se svým třetím manželem Janem Nathanielem Vodňanským z Urašova a svými dětmi odešla do exilu. Její synové pak marně mezi lety 1640-1657 žádali navrácení matce zabavených statků.⁴⁸

Nathaniel (Nathanael) Vodňanský byl již roku 1609 zvolen direktorem a správcem země z městského stavu, r. 1620 pak podepsal konfederaci s Uhry a Gáborem Bethlenem. Proto byl 26. května odsouzen ke ztrátě hrdla, cti i statků a 21. června oběšen na speciálně postavené šibenici na Staroměstském náměstí. Jeho dům na Starém Městě byl spoluvlastnictvím jeho manželky Doroty, která ale uprchla ze země r. 1628 i se synem Jindřichem, kterému předtím přenechala svou polovinu domu. Kvůli tomu, že Jindřich odešel do exilu, byl dům 6. listopadu 1629 zabaven císařským rychtářem a r. 1631 prodán písařovi při stavitelském úřadě Valentinovi Frankovi. Po několik let se pak marně Jindřichovy poloviny domu domáhala jeho sestra Lidmila, provdaná za staroměstského měšťana Martina Hřebíka.⁴⁹

Mikuláš Diviš byl předním služebníkem při úřadě purkmistra Starého Města pražského. Byl odsouzen kuříznutí jazyka a doživotnímu vězení v Rábu, císařskou milostí mu byl ale trest zmírněn jen na přibití za jazyk k šibenici, což bylo 22. června

---

⁴⁷ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. 580-2; LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Změny v domovním majetku*, str. 19, 114

⁴⁸ NA, Stará manipulace, sign. C215/ K41, inv. č. 660, kart. 424; BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací ....*, str. 313-5; LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Změny v domovním majetku*, str. 26-7

⁴⁹ NA, Stará manipulace, sign. C215/ W44, inv. č. 671, kart. 520; BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. 886-7; LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Změny v domovním majetku*, str. 108

vykonáno. Nakonec zůstal ve vězení na Staroměstské radnici, odkud byl 19. srpna 1622 propuštěn. Divišovy 2 domy, patřící společně jemu a jeho ženě Johaně, propadly na pokutě královskému fisku, ale byla na nich po jeho otci ponechána pozůstalost jeho dětem.⁵⁰

---

⁵⁰ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. 74

4 Konfiskační komise a „generální pardon“

„V království českém začínala se hned od měsíce února těžká inkvisicí mezi stavy a obyvateli jak pod obojí tak i pod jednou, kteří jsou se v čemkoliv při tom pozdvižení pominulém proti velebnosti císařské a královské provinili...“ (Pavel Skála ze Zhoře, Historie česká V)

Císař v listu poslaném Lichtenštejnovi oznámil, že vzhledem k tomu, že proviněných je příliš mnoho, ustupuje od dalších trestů na hrdle, ale žádal Lichtenštejna a komisaře, aby ještě promysleli, jak by se mělo postupovat proti provinilcům, zdali by nebylo dobré je nějak vyšetřovat, to veřejným patentem vyhlásit, a jakou pokutou je postihnout. Lichtenštejn ve zprávách ze 14. a 17. července předložil názor komisařů, aby se provinilým trest neuděloval bez vyšetření; proto radil zahájit proces proti ostatním, kteří se nějak povstání účastnili, ale v této rozjité době ho ještě chvíli stejně jako proces proti obcím pozdržet.

Proto se císař 26. července rozhodl, že nechá vydat několik patentů, jimiž uděluje generální pardon, „t. j. veřejné prominutí všechněch předešlých proti císaři jakožto českému králi provinění a trestů na cti a hrdle.“⁵¹ Ale aby provinilé osoby nezůstaly zcela bez trestu, vyzval Lichtenštejna, aby všichni ti, kteří něco spáchali, byli obesláni, dostavili se před komisi, kde zcela vylíčí své činy a sdělí velikost svého jmění, a podle viny jim bude vyměřena určitá pokuta, a to na statku, nebo v penězích. Ale kdo by se v době šesti neděl nedostavil před královského místodržícího, ten měl být potrestán jako za velezradu, tedy ztrátou hrdla, cti i statků. Podle této rezoluce mělo být také vyšetřeno provinění měst, jejichž purkmistři, konšelé nebo celé obce se účastnili odboje. Všechny statky a důchody měst tak měly být odevzdány do správy královských rychtářů, kteří měli vyšetřovat osoby městského stavu spolu se zvláštními komisary.

18. ledna 1622 byla pro účel vyšetřování císařskou rezolucí ustavena komise, do jejíhož čela se opět postavil Karel z Lichtenštejna, v té době již český královský místodržící. Tato konfiskační komise (commissio confiscationis) měla 15 členů a vyšetřovat začala hned v únoru 1622. Povolávaná osoba byla obeslána patentem, aby se v dané lhůtě dostavila před císařskou komisi, kde se měla vyznat ze svých činů,

---

⁵¹ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací...*, str. LX

obhájit se, popř. podat svědectví. Tak byly vyšetřovány osoby všech stavů i obce, jednotliví měšťané, jak jsem zmínila již výše, vyšetřoval většinou královský rychtář.⁵²

Zatím kníže Lichtenštejn z Vídně přivezl a 7. května nechal v celém českém království vyhlásit a vyvěsit na radnicích nadepsaný generální perdon, vydaný císařem 3. února 1622. Císař zde udělil milost všem těm, kteří se za povstání provinili, vyhrazoval si však právo udělit pokutu propadnutí statků na zacelení výloh na potlačení povstání. A aby byla pokuta propadení statků co nejrychleji na obviněných uplatněna, povolávala hned po uplynutí stanovené lhůty konfiskační komise vytčené osoby všech stavů na základě již prokurátorem zhotoveného obvinění, aby před komisí prokázaly svou nevinu.⁵³

Podle zprávy knížete Lichtenštejna z 10. srpna 1622 se ke konfiskační komisi dostavilo zatím 202 osob, aby podaly odpověď na prokurátorovu žalobu. A protože mezitím mnozí nečekali na výnos konfiskační komise a své statky různé vyměňovali, prodávali a jinak zkracovali, vydal Lichtenštejn 12. srpna a opakovaně 10. září patent, aby žádný z těch, kteří chtějí užít císařského perdonu, svůj majetek nijak neztenčovali, neprodávali, nekrátili a neskrývali. Kdo by tak činil, toho celý majetek měl propadnout císaři a ten, kdo by takový majetek ukrýval, měl být pokutován trojnásobkem ceny přechovávaných věcí.

A protože se někteří provinilci ani jejich plnomocníci nedostavili v dané lhůtě před komisí, byli nehodni císařského perdonu a byli odsouzeni rozsudkem císařské komise, který byl veřejně vyhlášen 14. července 1622, ke ztrátě hrdla, cti i statků pro zřejmou účast v povstání a zatvrzelost. Tento rozsudek byl potvrzen císařskou rezolucí z 16. července, ale pouze co se týkalo konfiskace statků.⁵⁴

Druhý nález komise se týkal méně provinilých osob, které zemřely během vzpoury a jejichž dědicové se i přes několikeré výzvy nedostavili před exekuční komisi. Proto Lichtenštejn vydal 14. července edikt, podle kterého se měli dědicové neprodleně ve lhůtě 2 neděl dostavit před konfiskační komisi, jinak by bylo posuzováno podle provinění rebelie. Na tuto výzvu se mnoho dědiců opravdu dostavilo před císařskou komisí, aby se obhájili proti žalobě královského prokurátora.

---

⁵² BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. LXI-LXII

⁵³ P. SKÁLA ZE ZHOŘE, *Historie česká V*, str. 307

⁵⁴ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. LXVII

První rozsudky ohledně osob, které se nedostavily před komisi nebo které v průběhu vzpoury zemřely, poslal Lichtenštejn císaři 10. srpna 1622; některé byly odsouzeny ke ztrátě celého majetku, některé jen ke ztrátě určité části. Tyto rozsudky byly potvrzeny císařskou rezolucí z 16. září 1622, kde císař nabádal komisaře i k právní rovnosti odsouzených, aby za stejné provinění byli dotyční odsouzeni k podobné pokutě, a také aby obesílali každého, kdo by se cítil mít právo na majetek souzených, aby se ve 2 nedělích dostavil před komisi a svůj nárok doložil.

Tak Lichtenštejn posílal i dál rozsudky císaři, většinou po 20 nebo 30 a císař je buď schválil, nebo zmírnil a vrátil je knížeti zpět. Pokud však v komisi byla rovnost hlasů pro i proti, obviněný byl osvobozen a nebyla mu určena žádná pokuta. Někdy také císař sám odsouzenému prominul vytčenou pokutu, což Lichtenštejn císaři vytýkal, protože to podle něj snižovalo důstojnost konfiskační komise. Rozsudky s takovýmto plným prominutím pokuty byly buď s výminkou (*cum clausula*), nebo bez výminky (*sine clausula*).

Každý rozsudek konfiskační komise po schválení císařem byl zanesen do *protocollu condemnatorum* při úřadě královského prokurátorství, veřejně vyhlášen a opis poslán odsouzenému s napomenutím, aby se příště vyhnul takovému konání.

Při konfiskaci statků se postupovalo tak, že odsouzený nemohl prodávat nebo jinak zcizit statek od chvíle, kdy se postavil proti zájmům svého císaře, neboť od této chvíle provinění patřil statek „*ipso facto*“ královskému fisku. Dále mohl královský fiskus, i když mu náležela jen malá část zabaveného statku, celý tento statek prodat, mělo se ale zaplatit tomu, kdo by na takovém statku měl díl. Podle toho každému, kdo byl odsouzen jen ke konfiskaci některého dílu svého majetku, mohl být celý tento majetek prodán a časem mu měla být vydána utržená suma po splacení všech jeho dluhů a pohledávek královskému fisku.⁵⁵

Dle dobrého zdání české komory z 18. srpna 1623 navíc nemohli být pardonovaní nekatolíci i nadále držiteli svých ponechaných statků, ale byli je povinni v určité lhůtě prodat katolíkům, aby se předešlo možnosti další rebelie. Navíc pardonované osoby i města byly nakonec zbaveny svých jistin a pohledávek, které měly za královskou komoru nebo na statcích jiným konfiskovaných. Jistiny na komorních nebo konfiskovaných statcích, nebo které připadly královskému fisku, byly vymazány

---

⁵⁵ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. LXXII-LXXIII

ze zemských desek. Podle extraktu z 28. března vynášely jistiny některých rebelů přes 172 000 kop míšeňských.⁵⁶ Patentem z 5. března pak byli vyzváni všichni, kdo měli jakékoliv dluhy u rebelů, aby se dostavili před komisi a dokázali, proč by neměli takové dluhy platit. Protože patent neměl valný ohlas, vydal Lichtenštejn nový patent, přísně nařizující dlužníkům složit tentokrát dvojnásobek. Protože se situace zase opakovala, Lichtenštejn vydal 12. srpna 1622 edikt, kterým nařizoval dlužníkům zaplatit trojnásobek, pokud se neohlásí, a těm, co je ohlásí, pak připadne 3. díl z tohoto dluhu.

Listem z 18. března 1623 již císař nařizoval Lichtenštejnovi zaslat seznam všech ostatních provinilců komisí ještě neodsouzených a nevhodných k prominutí s doporučením, jak by se měl vyhlásit generální pardon a jestli konfiskace mohou být už zastaveny, aby mohla být komise zrušena. 15. července Lichtenštejn odpověděl císaři, že je ještě dost těch, kteří nejsou odsouzeni, ale od většiny z nich by neplynul královskému fisku žádný zisk, je tedy i s ostatními komisaři toho mínění, aby se u osob s malým nebo téměř žádným proviněním od žaloby upustilo. K tomu přiložil seznam 108 většinou chudých nebo nedospělých osob, pro které žádal o udělení pardonu. Císař pak 3. října schválil návrh královské komory, kterým byla zrušena konfiskační komise, a potvrdil poslední rozsudky pro 42 osob. Konfiskační komise byla ještě pro vyšší stav obnovena, ale definitivně byla zrušena r. 1626. Při této komisi bylo odsouzeno 680 osob, 112 k manství, 166 ke ztrátě všeho jmění, 1 ke ztrátě pěti šestin, 1 čtyř pětín, 1 tří čtvrtin, 45 dvou třetin, 128 poloviny, 215 třetiny a 11 osob pětiny jmění, což ale většinou znamenalo, že byl zkonfiskován celý majetek, z kterého pak po prodeji byly vyčleněny příslušné díly, které byly pokutovanému ponechány.⁵⁷

Po samotných konfiskacích bylo ustaveno ještě několik komisí, např. *commissio liquidationis* a *revisionis*, která měla vyšetřit dluhy a pohledávky na zkonfiskovaných statcích, *commissio tractacionis*, zřízená „k porovnání s osobami stavu vyššího o pokuty peněžité za udělení pardonu“⁵⁸ a další, žádná však již svým rozsahem činnosti nezasáhla do majetkových poměrů tolik jako komise konfiskační.

---

⁵⁶ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. LXXIII

⁵⁷ *Tamtéž*, str. LXXXVII-LXXXVIII

⁵⁸ *Tamtéž*, str. CXXXIV

5 Konfiskace majetku měst jako právnických osob

„Následuje již, jak ne po městsku s městy svobodnými zacházeli.“ (J. A. Komenský, Historie o těžkých protivenstvích církve české)

Pražská města se provinila ve vzpouře tím, že se po defenestraci připojila k povstalcům, což každé potvrdilo svou pečeti. Mezi direktory pak byli zvoleni zástupci těchto měst, ze Starého Města Martin Fruwein z Podolí, Jan Theodor Sixt z Ottesdorfu, Daniel Škréta Šotnovský ze Závovic a Jan Oršinovský z Fürstenfeldu. Všechny obce pak souhlasily se zvolením nového krále Fridricha a zavržením Ferdinanda a také s konfederací, kterou opět potvrdily svými pečeti. A ačkoliv se všichni měšťané ve dnech po bitvě na Bílé hoře poddali Maxmiliánu Bavorskému a opět mu složili slib věrnosti císaři, přece jim byly všechny důchody a statky zabaveny.⁵⁹

Jak již bylo zmíněno, císařskou rezolucí z 26. července 1621 bylo nařízeno vyšetřování obcí, jejichž purkmistři, konšelé nebo obec jako celek se měli účastnit odboje. Zároveň musela města odevzdat všechny statky a důchody do správy královských rychtářů, kteří měli podle instrukce knížete Lichtenštejna z 22. října 1622 revidovat obecní důchody a účty, rozvrhovat obecní příjmy a vydání a posílat je s dobrým zdáním české komoře ke schválení.⁶⁰ Rovněž ale rychtář podléhal v pražských městech pravomoci královského hejtmána. Ten měl „...poříditi podrobný soupis a inventář všech obecních příjmů i dluhů a měl je pak i s tímto soupisem odevzdati do správy královského rychtáře, jenž měl býti povinnen skládati z nich účty.“⁶¹

Staré Město tak přišlo o statky a důchody, a to: obec Záluží, která měla jen 10 poddaných a byla válkou silně postižena; strašnický dvůr, který již před povstáním vyhořel a po bělohorské bitvě byl vydrancován; olšanský dvoreček, jako předchozí vydrancovaný vojskem; branický dvoreček s vápennými skalami; 2 mlýny, Helmovský a Kamenský na Špitálsku; clo na Pražském mostě a k tomu 2 mlýny, z čehož se dávaly peníze na most, vodárnu, jezy, bárky, sruby, dláždění a silnice po městě a navíc se ještě přispívalo Menšímu Městu na jeho dláždění, takže tyto důchody na dané věci nestačily a v městském úřadě tak vznikl dluh 5 000 kop míšeňských; dále cla

---

⁵⁹ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací...*, str. 947

⁶⁰ ROUBÍK, F. *Královští rychtáři v pražských i jiných českých městech ...*, str. 273

⁶¹ ROUBÍK, F. *Královští hejtmáni v městech pražských v letech 1547 až 1785*. In Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy. Díl VII., ed. prof. PhDr. Václav Vojtíšek, Praha 1933, str. 133

z 5 bran, která sice vynášela 15 zlatých týdně, ale peněz bylo potřeba na zaplacení hlídkujících mušketýrů a písařů, kterým se platila 1 kopa míšeňských, takže už nic nezbylo na opravy silnic; příjmy z obchodu se solí, který se ale po bělohorské bitvě velmi propadl, protože se sůl kupovala na černém trhu a ne z obecní solnice; Stará rychta, kde se ale prodeji vína také moc nedařilo, protože lidé neměli peněz nazbyt; porybenství, vápenice a 3 přívozy. Mimo to měla obec ještě statky k farám a záduším, patřícím ke Starému Městu, které mu byly r. 1547 Ferdinandem I. zabaveny, ale císařem Maxmiliánem r. 1562 vráceny, šlo především o manský dvůr v Menším Přítočně. Poslední, Robmhampovský dvůr, duchovní statek špitálu křížovníků, který obec koupila za povstání, musela již r. 1620 vrátit zpět.⁶²

Císař sice požadoval udělit městům řádnou pokutu, ale mírnou, aby tak nebylo ohroženo jejich dobré fungování. Listem z 22. srpna a 9. září pak císař přikázal Lichtenštejnovi bez odkladu pokračovat v procesu. Lichtenštejn však příliš nedbal slov císaře a statky některých měst obratem prodal, což část z nich (např. Český Brod, Čáslav, Kouřim) přivedlo v podstatě na mizinu. Dokonce i zádušní statky některých měst byly zkonfiskovány a následně je koupil i sám Lichtenštejn, ačkoliv bylo zakázáno takovéto statky podle zemského zřízení zcizovat.⁶³ Některých statků a jmění pozbyla i další města, např. Kutná Hora, Hradec Králové nebo Loket, i některým jiným městům, které byly ušetřeny konfiskace majetku, však propadly jistiny, které měly u české komory. To naštěstí nepostihlo Staré Město pražské, i tak ale bez majetku nemělo stálé příjmy, přesto muselo vydávat velké finanční obnosy na vojsko.

Města byla obtížena obrovskými dluhy, jen ty měst pražských čítaly na 310 500 kop míšeňských, Staré Město samo dlužilo okolo 150 000 kop, tyto dluhy se pak táhly až do 2. poloviny 17. století a často i narůstaly v důsledku dalších výdajů na ubytování a vybavení vojsk. A protože města neměla prostředky k zaplacení těchto dluhů, bylo jim povoleno nařízením české komory z 20. srpna 1627 vyhlásit moratorium alespoň „do té sumy, kterou měla za královskou komorou nebo za kterou stála v rukojemství za císaře Rudolfa II. a Matyáše.“⁶⁴ Nakonec se císaři zchudlých měst zželelo. Starému Městu byla navracena privilegia předešlých králů majestátem Ferdinanda II. z 8. dubna 1627, nebylo to ale tak úplně zadarmo. Sice se všechny dluhy vzniklé za povstání tímto

---

⁶² BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací...*, str. 948-9

⁶³ *Tamtéž*, str. C

⁶⁴ *Tamtéž*, str. CII

rušily, ale „měšťanům aneb obyvatelům nekatolickým žádných ouřadův aneb povinností městských více nedávali a nesvěřovali a nynějším svým ouředníkům a služebníkům též víře katolické dosadili;...”⁶⁵ A konečně dekretem české kanceláře z 13. dubna 1628, a to tak, že „...obecní statky, které by nebyly již zastaveny nebo odprodány, byly královským městům vráceny do vlastní správy,”⁶⁶ v případě Starého Města do rukou primasovi jako hospodáři města. Královským rychtářům bylo nařízeno, aby statky postoupili obcím, a osobám z městských rad k tomu určeným měli složit účty z dosavadní správy statků.

Instrukce české komory městským radám z 11. května 1628 pojednávala o příští správě obecního majetku a byla nedílnou součástí další rychtářské instrukce. Rychtář sice již byl zbaven správy všeho městského majetku, ale měl dohlížet na městské hospodaření a nepořádky hlásit české komoře. Rychtářům však i dále náležela správa opuštěných a královskému fisku propadlých emigrantských statků až do jejich prodání. Moc královských hejtmanů byla r. 1628 dále výrazně omezena. Přesto města do r. 1628 výrazně utrpěla. Majetek nebyl rychtáři často příliš dobře zpravován, šlo jim jen o obohacení vlastní kapsy, část majetku byla rozprodána a i když se města bránila, často jim to nebylo nic platné. Z tohoto vychází Staré Město jako jedno z měst méně postižených touto situací, o to více ale bylo zatíženo dluhy a náklady na vystrojování vojska. Ještě mnoho let se muselo z tohoto stavu vzpamatovávat a tomu navíc značně bránila vleklá válka.

---

⁶⁵ *CIM I*, vyd. JUDr. Jaromír Čelakovský, Praha 1886, str. 527-38

⁶⁶ ROUBÍK, F. *Královští rychtáři v pražských i jiných českých městech ...*, str. 274

6 Konfiskace majetku měšťanů a panských domů

„...bez toho předce měli zvláště obyvatelé pod obojí soužení své veliké, když dolíhaly na ně těžkosti a obtížnosti rozmanité z strany odnímaní jim statkův jejich v pokutách podlé nedávno pominulých časův vůbec vyhlášeného pardonu.“ (Pavel Skála ze Zhoře, Historie česká V)

Jak již bylo řečeno, vyšetřováním osob stavu městského byl pověřen královský rychtář a k ruce mu byli někdy posílání od konfiskační komise i zvláštní komisaři.⁶⁷ K vykonání inkvizice nad městským stavem byla nakonec zřízena zvláštní komise (commissio exquisitionis ob rebellionem), kde jako komisaři zasedali Jiří Vilém Michna z Vacínova, vrchní hejtman císařských panství v českém království, Jan Wencelius z Kolberku a Ondřej Kotva z Freifeldu, kteří posílali dobrá zdání o vině jednotlivých měšťanů české komoře, která pak předkládala císaři rozsudky k potvrzení. Císařskou rezolucí pak byly rozsudky potvrzeny a bylo nařízeno, aby byly veřejně vyhlášeny a statky zabaveny ve prospěch královského fisku. Činnost komise byla ukončena císařskou rezolucí z 9. srpna 1624 a bylo i upuštěno od dalších konfiskací, takže měšťanům, kteří se v rámci povstání nějak provinili, měl zůstat jejich majetek, ale museli místo pokuty a statků odvést jistou částku peněz ze svého domu. Měšťanům Starého Města pražského to bylo povoleno dekretem knížete Lichtenštejna z 23. února 1624. Kdo by však takovou pokutu včas nezaplatil, toho měly podle nařízení Lichtenštejna z 19. června 1624 stihnout odhadnutí, zastavení a prodej celého jejich majetku.⁶⁸

A ačkoliv se rychtáři snažili přimět měšťany k zaplacení pokut pečetěním domů i vězením, takže mnozí pobýli v šatlavě i déle než rok, přesto hodně měšťanů svou pokutu nezaplatilo, protože neměli finanční prostředky. Jednak obchody za války příliš nevynášely, museli živit a šatit vojsko a navíc jim velice uškodila mincovní kaláda r. 1623. I přesto byla dekretem české komory z 27. října 1625 odmítnuta žádost měšťanů o zmírnění lhůt k placení vyměřených pokut nebo o jejich prominutí. R. 1624 bylo vyměřeno měšťanům Starého města celkem přes 100 000 kop míšeňských pokut,

---

⁶⁷ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací...*, str. CIII; ROUBÍK, F. *Královští rychtáři v pražských i jiných českých městech ...*, str. 271

⁶⁸ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací...*, str. CVIII

do r. 1627 však zaplatili pouze něco přes 63 000 kop, tedy něco přes 3/5 celkové sumy.⁶⁹ R. 1628 bylo ještě 265 osob, které měly uhradit nějakou částku na pokutě, 145 z nich byli katolíci, 120 nekatolíci. Katolickým měšťanům ale byla pokuta nakonec prominuta, stejně jako dalším 7 nekatolíkům, v celkové sumě přes 32 000 kop míšeňských. Zbytek nezaplacených pokut byl r. 1628 postoupen jezuitům na výstavbu 2 domů, ale protože mnozí měšťané neměli čím zaplatit, ujali se tedy jezuité jejich domů a ještě r. 1658 se domáhali na 129 domech zaplacení pokut.⁷⁰

Vraťme se ale k samotným konfiskacím. V rámci konfiskací byl zabaven buď celý majetek (většinou měšťanům), nebo jeho část (většinou šlechtické domy), nebo byl královským fiskem zadržen nedoplatek na trhovou cenu, pokud se to podařilo komoře zachytit (hlavně u domů, které prodávali emigranti).

Pražská města byla totiž specifická velkým rozšířením fenoménu „tzv. šlechtického domu.“ Šlechtici, aby byli blízko centra politické moci v českém státě, zakupovali si domy nebo paláce v pražských městech, aby tak mohli v tomto domě pobývat, pokud se např. konal zemský sněm nebo nějaká důležitá politická událost. Samozřejmě i tyto domy se staly součástí konfiskace, která byla uvalena na celý majetek šlechty. Největší majetková ztráta při konfiskaci staroměstských domů z majetku šlechty postihla Voršilu Benignu z Michalovic, rozenou z Vrtby, vdovu po popraveném Bohuslavovi z Michalovic (více viz kapitola 6.3).

Jen na Starém Městě pražském bylo zkonfiskováno 39 šlechticům 41 domů a 99 měšťanům 132 domů v souhrnné hodnotě přes 410 000 kop míšeňských, dále i mnoho vinic, chmelnic, několik dvorců v okolí Prahy, ale také různé krámy, zásoby potravin a další movité věci, které ještě zvýšily ztrátu pro potrestané staroměstské obyvatele. U většiny postižených šlo o konfiskaci jednoho domu většinou v hodnotě okolo tisíce míšeňských, u několika měšťanů se ale jednalo o zabavení 2 a více domů, jejichž odhadní hodnota se mohla vyšplhat až nad 10 000 kop.⁷¹ Jména většiny velkých měšťanských rodin, jako byli např. Kaprové, Sušický nebo Kutnauer, bylo rozptýleno mezi nové menší držitele.

---

⁶⁹ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací....*, str. 957

⁷⁰ *Tamtéž*, str. 969

⁷¹ LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Konfiskace*. In Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy. Díl IX., ed. prof. PhDr. Václav Vojtíšek, Praha 1935, str. 349-53

Na Starém Městě tedy po prvních konfiskacích změnilo majitele 173 domů. Další domy však spadly na královskou komoru po r. 1627, kdy více jak 60 měšťanů uprchlo, a to buď z náboženských, nebo z existenčních důvodů, ze země a svůj majetek buď stihli prodat, nebo jim byl následně konfiskací zabaven. Tento případ se dotkl dalších 74 staroměstských domů. Když si uvědomíme, že na Starém Městě pražském bylo v té době přes 900 domů, týkaly se majetkové změny, z nich především konfiskace, více jak 1/4 z nich, asi 100 domů bylo ještě r. 1653 uváděno jako pustých nebo pohořelých.⁷² Každý 4. měšťan tak přišel alespoň o část svého majetku, zbytek jich byl většinou zadlužen kvůli splácení pokut královskému fisku. Z toho je vidět, jak výrazně se konfiskace podepsaly na životě obyvatel Starého Města.

6.1 Rodina Škrétů Šotnovských ze Závěřic

Jméno Karla Škréty, českého barokního umělce, je jistě všeobecně známo. Méně se samozřejmě ví o tom, že jeho rodina byla výrazně postižena konfiskacemi, ať už se jednalo o ty přímo pobělohorské, nebo později ty, následující po odchodu dotyčného z vlasti kvůli víře. Zde si dovoluji trochu se odchýlit z předem vytyčeného rámce Starého Města pražského, neboť tato rodina je svým příběhem ukázkovým příkladem různého postižení jednotlivých členů pobělohorskou konfiskační praxí. Proto také zabrousíme trochu více do historie, aby obraz osudů této rodiny byl kompletní. A zajímavostí je i to, jak poté, co se změnila poměry jednoho z potomků k českému státu, reprezentovanému Habsburky, mohl díky své neústupnosti a jisté drzosti vysoudit majetek po příbuzných zpět. Tímto člověkem nebyl samozřejmě nikdo jiný než do vlasti se navrátilší Karel Škéta.

Rodina Škrétů Šotnovských ze Závěřic byla velmi zámožná. Počátky tohoto bohatství je nutno hledat u děda Karla Škréty Jana. Původně kožešník se stal šenkýřem a obchodníkem s vínem a jeho kontakty sahaly až do Polska a Uher a měl styky dokonce i na tureckém území. Zřejmě kvůli lepším podmínkám pro obchod se přesunul r. 1556 do Prahy. R. 1559 obdržel měšťanské právo a r. 1563 získává výměnou dům č. 938 na Šmerhově (nebo jen Šmerhov/ Šmerhof) od Jana Šmerhovského z Rosic.⁷³ Díky svému vlivu a obchodním úspěchům „...dosáhl hodnosti senátora ve staroměstské

---

⁷² LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Konfiskace*, str. 347,

⁷³ TEIGE, J. *Základy starého místopisu Pražského*. Oddíl I. Staré Město pražské, díl I., Praha 1910, str. 102

radě, takže mohl být roku 1570 povýšen Maxmiliánem II. do vladyckého stavu s přídomkem Šotnovský ze Závořic.⁷⁴ Zisk tohoto přídomku byl samozřejmě velkým pozdvihnutím obyčejného měšťana a obchodníka, o tom, že mu nebyl ale přikládán zřejmě až takový význam, dokazuje to, že podobným predikátem byli v rámci té samé příležitosti obdařeni další 2 veřejně činní měšťané. Přídomek Šotnovský měl zřejmě svůj původ v názvu poplužního dvora Šotnov na okraji pražského předměstí Kolína, který Jan Škréta zakoupil předchozího roku. 5. července 1587 Jan Škréta Šotnovský ze Závořic okolo 14. hodiny umírá a je pohřben v kostele sv. Mikuláše na kurném trhu. 3. prosince 1587 je do městských knih zapsán jeho kšaft, kde nad vším svým majetkem ustavil otcovskou poručnicí svou nynější manželku Anežku (Agnežku) z Vodolína. Již mu tehdy patřily 3 domy, 2 na Starém Městě (dům na Šmerhově/ Šmerhofu a U Voháňků, řečený blíž rynku) a 1 na Novém Městě (u Vltavy proti Vysušilovu mlýnu, zv. Na Kopci), dále k jeho majetku patřily 2 mlýny a 2 vinice poblíž Prahy.⁷⁵

Po Janu Škrétovi zůstalo hodně potomků. Z prvního manželství měl 2 dcery, Alžbětu a Annu, z druhého manželství s Anežkou z Vodolína dokonce 5 synů a 4 dcery: (Jana) Jindřicha, Kunderata (Konráda), Pavla, Daniela, Jana, Ludmilu, Kateřinu, Janu (Johanu) a Annu.

Anežka z Vodolína i nadále vedla obchod s dřevěným zbožím, především s nádobím, ve Šmerhofu, protože dům se nacházel vedle radnice, což zřejmě značně ulehčovalo odbyt. Ačkoliv bylo v závěti ustanoveno, že pokud se Anežka vdá, předá správu majetku dalším poručníkům, ustanoveným v závěti, když uzavřela nový sňatek s Václavem Lavínem z Ottenfeldu, bylo jí po dohodě s poručníky dovoleno i nadále spravovat manželův majetek.

Všichni Janovi synové si vedli nadmíru dobře. Nejstarší Jindřich zdědil dosažením plnoletosti otcovi novoměstské nemovitosti a jako zámožný měšťan se stal daňovým písařem. Druhorozený syn Kunderat byl královským úředníkem. Třetí syn Pavel získal městské právo v Kutné Hoře a stal se kutnohorským, později pražským mincmistrem. Čtvrtorozený Daniel udělal velkou kariéru za povstání. Předtím zastával funkci sekretáře české komory a defenzora dolní konzistoře a akademie podobojí, po květnu 1618 se stal jedním z 30 direktorů, mezi kterými zastupoval městský stav. To se mu nakonec stalo

---

⁷⁴ NEUMANN, J. *Škrétové, Karel Škréta a jeho syn*, Praha: nakl. Akropolis, 2000, 1. vyd., str. 12

⁷⁵ kšaft (1587) – TEIGE, J. *Základy místopisu*. Díl I., str. 101-102; pozůstalost (1590) – NEUMANN J. *Škrétové*, str. 12

osudným, ale o tom až později. A konečně pátý syn Jan se stal lékařem. Ani sestry nepřišly zkrátka, většinou se dobře provdaly. Např. 20. 1. 1608 „...v neděli druhou po Třech Králích staly se smlouvy svatební mezi pany Kunderatem, Danielelem, jakožto vlastními bratry panny Johanny Škrétové Šotnovské ze Závořic s strany jedné a Abrahamem Andělem z Engelsperku, jakožto vlastním otcem Jana Anděla odtudž s strany druhé...“⁷⁶ Že šlo o bohatou rodinu a Johana se i do bohaté rodiny vdávala, svědčí věno, které činilo celkem 1200 kop míšeňských, na kterých se půl na půl podělily obě rodiny budoucích novomanželů. I mezi svědky se lze setkat s již známými jmény, Martinem Fruweinem z Podolí a Janem Theodorem Sixtem z Ottersdorfu, muži výrazně se angažujícími v povstání, což opět ukazuje, že rodina Škrétů se nacházela na nejvyšších místech v městské hierarchii.

Je nutno se blíže zastavit u 3 z bratrů a jejich rodin, jejichž osudy především utvářelo povstání.

6.1.1 Kunderat Škréta a jeho žena Kateřina

Jak již bylo řečeno, druhorozený Kunderat byl královským úředníkem. To předpokládalo muže velmi zámožného, ať už proto, aby úřad vůbec získal, nebo proto, aby si ho udržel a nezbankrotoval. Možné je, že pouze využil svého postavení a nějaký majetek si vybudoval až díky svému úřadu. Každopádně byl za své služby Rudolfem II. bohatě odměněn. Vlastnil dům U Černého jelena na Starém Městě, dům U Kameníků na Novém Městě, mlýn na Šerlítku, který zdědil po otci, 2 vinice Na Špitálsku v Mezihoří u Libně, vinici s lisem pod mělnickým zámkem a dům na předměstí Mělníka. A právě v domě U Černého jelena vedle Týnského chrámu se zřejmě r. 1610 (možná i 1608) narodil nejmladší syn Karel. Dlouho se ze svého otce však netěšil, ten již r. 1613 předčasně zemřel a „...zůstali po něm 4 synové Jan, Kunderat, Jindřich a nejmladší Karel, a 3 dcery Anežka, Ester a Kateřina.“⁷⁷ Poručníkem malého Karla se stal otcův mladší bratr Pavel, který ho v rámci rodinné tradice spolu s matkou Kateřinou vedl k lásce k umění.

Povstání nezasáhlo do Karlovy nejbližší rodiny tak silně, jako tomu bylo u jeho strýců. Bod zlomu nastal až s vydáním Obnoveného zřízení zemského. Kateřina Škrétová, rozená z Morchendorfu, byla jako vdova ušetřena útoků konfiskační komise

---

⁷⁶ TEIGE, J. *Základy místopisu*. Díl I., str. 104; originál - Archiv hl. města Prahy, Sbírka rukopisů, sign. 2179, fol. 90

⁷⁷ NEUMANN, J. *Škrétové*, str. 13

hned po porážce povstání, ale jako nekatolička nemohla v zemi po r. 1627 zůstat. „Když byla (...) povolána před městskou radu, aby se vyjádřila k otázce víry, neustoupila od svého přesvědčení a byla vypovězena ze země.“⁷⁸ Před svým odchodem stačila prodat jen mlýn na Šerlinku. Dům U Černého jelena prodala teprve 30. července 1629 přes své plnomocníky Jakuba Kozla z Peclínovce, Jakuba Dobřanského z Nygropontu a svou dceru Anežku Reymundovou (plnomocenství – viz příloha č. 6) Ondřeji Laynhauzovi z Břevnova za 2500 kop míšeňských. Protože ale Ondřej nezaplatil zbylé peníze za dům a navíc Kateřina na vydané patenty nereagovala, tj. nevyslala své dědice, aby se dostavili do království a ujali se majetku, převzal dům královský fiskus. Z peněz tak Kateřina dostala jen těch 1000 kop závdavku, neboť se zbytku, který byl uložen na staroměstské radnici⁷⁹, r. 1633 ujala královská komora a Ondřej marně žádal o navrácení této částky.

R. 1636 bylo rozhodnuto, aby tato částka byla vyhrazena pro zaplacení za služby úředníků „J. M. K. Buchhalter a rady nad počty a celé Expediti české“ příslušející k české komoře, a to „Janovi Zruckýmu z Hřenovic Puchhalterovi 400 zlatých rýnských (konečná částka 350 zlatých – dále jen z.)“⁸⁰, (radovi) Janovi Davidovi Dytrychovi ze Šlisnurgku 400 z. (350 z.), (radovi) Adamovi Frýdrychovi z Nového Dubu 400 z. (350 z.), (radovi) Janovi Opiczovi z Ernštejna 250z. (250 z.), ..., Joachymovi Mendlovi ze Šteynfelzu registrátorovi 50 z. (100 z.), Janovi Lynkovi počítáři 80z. (100 z.), Jiřímu Streciusovi písaři 80 z. (80 z.), Janovi Bobnickému propuštěnému počtáři 131 z. 30 krejcarů (131 z. 30 k.) a paní Zuzaně Vyderinové 38 z. 30 k. (30 z. 30 k.)“⁸¹ Přiřčené částky se nakonec změnilly (částky – viz příloha č. 7), ale krásně skrz to lze nahlédnout do praxe české komory, jak postupovala v podobných případech a vyplácela své úředníky za vykonanou práci. A že to byla práce opravdu zodpovědná, svědčí i to, že tito úředníci nesloužili pouze jako finanční úřad, ale i jako informátoři, když se jich 26. února 1636 komora dotazuje, jaká je vědomost o Kateřině Škrétové a jejích dětech, jestli Kateřina žije, její děti třeba neslouží v cizích armádách atd. Zmínění již úředníci

---

⁷⁸ NEUMANN, J. *Škrétové*, str. 16

⁷⁹ Ondřej i Kateřininy plnomocníci byli několikrát vyzýváni, aby byla částka uhrazena, zdá se, že vzhledem k situaci jejich ochota k tomu, aby transakce proběhla, nebyla příliš vysoká. Nakonec na popud české komory, o jejíž pohledávku šlo, byla částka r. 1634 na radnici uhrazena.

⁸⁰ Původní částka před závorkou je ta, kterou sami úředníci žádali, konečná v závorce ta, jakou jim určila komora.

⁸¹ NA, Stará manipulace, sign. C215/S18, inv. č. 667, kart. 474

pak odkazují pány z komory na plnomocníky a Ondřeje Laynhauze, že ti by snad něco o tom, kde se Kateřina nachází, věděli. Správu o pobytu Kateřiny Škrétové nakonec podal r. 1633 císařský rychtář Starého Města pražského, Linhart Korka Cholovský z Korkyně.⁸² Ale ani r. 1638 po několikerých prosbách již zmíněných úředníků Buchhalterie nebyla jim stále tato jejich odměna vyplacena, neboť se peníze zřejmě „záhadně“ ztratily na staroměstské radnici, kde byly od převzetí od Ondřeje Laynhauze uloženy.

Cesta Kateřiny Škrétové vedla nejprve do saského Freibergu, ale dlouho tam nesetřvala, již r. 1629 se nacházela v nově zřízené obci českých bratří v Lešně, kam jí z Freibergu odvedl zřejmě její syn Jindřich, který vstoupil do služeb lešeňského knížete. O r. 1638 pak žila ve Szrodě.⁸³ Z toho, že Kateřina i její syn Jindřich zamířili do Lešna, navíc Pavel Škréta byl „služebníkem“ a snad i přítelem Karla st. ze Žerotína a Daniel uprchl do Gdaňska, se někteří badatelé usuzují, že rodina Škrétů se hlásila k jednotě bratrské.

Jak je vidno, Kateřina se navrácení svého majetku nedočkala, avšak jelikož věděla, že její syn Karel se zamýšlí vrátit do Čech, obrátila se se svými starostmi na něj. A Karel se do Čech opravdu vrátil, a to zřejmě r. 1638, od kterého máme doložen jeho pobyt, jak jinak než přes konfiskační záležitosti. Již 10. dubna se nechal od svého bratra Jana, lékaře lanckraběte Poppenheima ze Schaffhausenu, zplnomocnit, aby vyzvedl jeho otcovský podíl, a 9. července již „...nařídila česká dvorská kancelář purkmistrovi a městské radě v Litoměřicích, aby vyhověli žádosti Karla Škréty a vrátili mu rodinnou vinici, kterou měl v držení G. B. Raimund, manžel zemřelé Škrétovy sestry....“⁸⁴ Brzo poté se Karel Škréta snažil získat i dům U Hájků jako dědictví po své tetě Zuzaně Strosbergerové (Strassburgerové), dceři rudolfínského lékaře, vědce a spisovatele Tadeáše Hájka z Hájku, ale protože situace okolo tohoto domu byla velmi složitá, získal ho až po urputném snažení r. 1644. Dělal si nároky na peníze získané fiskem po prodeji mlýnu a domu jeho otce na Šerlinku i na sumu zkonfiskovanou jeho matce z prodeje domu U Černého jelena ve výši 1500 kop. Tento proces o sumu z prodeje domu U Černého jelena nakonec trval téměř tři desetiletí a Karel Škréta r. 1668 nakonec vysoudil svůj díl 750 kop, časem ale úroky vzrostly na 4355 zlatých. Jeho rodina, vědoma si jeho snahy i narůstajícího vlivu v Praze a podpořivší ho v touze vrátit se domů,

---

⁸² NA, Stará manipulace, sign. C215/S18, inv. č. 667, kart. 474

⁸³ NEUMANN, J. *Škrétové*, str. 16

⁸⁴ *Tamtéž*, str. 40

ho vybavila postupně plnými mocemi, neboť v jeho cíli spatřovala prostředek, jak alespoň část majetku vrátit zpět do rukou rodiny. A Karel Škréta šel neodbytně a stále za svým, tím snáze, jak narůstaly jeho moc a vliv v českém království.

6.1.2 Pavel Škréta

Třetirozený Pavel Škréta Šotnovský ze Závořic byl váženým měšťanem a konšelem Kutné Hory a za vzpoury mincmistrem pražským i kutnohorským. Po potlačení povstání byl zatčen, ale před „*commissio executionis*“ prokázal svou nevinu, takže byl následně bez jakékoliv újmy na majetku propuštěn dle zprávy Karla z Lichtenštejna ze dne 17. července 1621. Nakonec ale Čechy s manželkou opustil o 7 let později kvůli své víře.

Svůj majetek r. 1628 převedl plnomocenstvím na svého švagra Oldřicha Byšického z Byšic, ale toto jednání neuniklo královské komoře. Oldřich Byšický z Byšic se snažil, seč mohl, bránit přístupu kutnohorských konšelů a primátora do domů plnomocně převzatých, aby mohli provést šacuňk, jak jim bylo komorou uloženo kujmutí se majetku Pavla Škréty z důvodů odchodu ze země, nezaplacení perdonu a nedoplnění městských poplatků. Dokonce si stěžoval na postup kutnohorského primátora Matyáše Černého na „... zošklivení jeho, omylné vlezání.“⁸⁵ Oldřich Byšický se totiž domníval, že buď primátor takové nařízení od komory nemá, nebo ho vyjednal jen pro své obohacení a se záminkou, aby přišel k majetku, neboť už dříve s Pavlem Škrétou jednal o koupi domu a neuspěl, proto prosil 22. července 1628 za přímluvu jak u místodržících, tak u české komory. Ale neuspěl. Všechn majetek Pavla Škréty byl tedy zabaven, a to 4 domy v Kutné Hoře a jistina 200 kop míšeňských.⁸⁶

6.1.3 Daniel Škréta

Čtvrtý syn, Daniel Škréta, byl za povstání nejvíce exponován, byl dokonce jedním z 30 direktorů a hlasoval pro nového krále Fridricha. Sám si toho byl vědom, proto již brzo po prohře na Bílé hoře i s manželkou Juditou uprchl ze země. 5. dubna 1621 vedle královské výpovědi z 16. dubna téhož roku byl odsouzen ke ztrátě hrdla, cti i statků jako osoba zběhlá, byl dán do klatby a tabulky s jeho a dalšími 29 jmény osob, které po porážce povstání uprchly, byly přibity na šibenice ve všech třech pražských městech.

---

⁸⁵ NA, Stará manipulace, sign. C215/S18, inv. č. 667, kart. 474

⁸⁶ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací...*, str. 594

Jeho 2 domy, jeden na Starém a druhý na Novém Městě pražském, zahrada s vinicí a malý domek byly zkonfiskovány; dům na Starém Městě byl r. 1623 prodán hejtmanovi slavkovského panství Theodorykovi Šimonovi Wahlovi z Lilienova. Zahradu a domek získal zpět Pavel Michna, kterému byly zabaveny za povstání a které si Daniel Škréta v té době koupil.⁸⁷

Dům na Novém Městě se zahrádkou v rohu na Židovské ulici proti masným krámům prodal 24. listopadu 1619 Škréta a jeho žena Judita Markétě Prosečové, rozené z Dubu za 5000 kop míšeňských a dostal 2000 závdavku, jak bylo podle městského práva zvykem. Tomáš z Proseče na Jirnách a jeho žena se zavázali, že budou pak každoročně na sv. Havla platit 500 kop, dokud sumu nezaplatí. R. 1621 bylo po Markétě a jejím muži vyžadováno placení další sumy, která měla být dávana Danielu Škrétovi, ale teď po ujetí jeho bývalého domu královským fiskem měla být placena tam. V dalších letech po smrti manžela a poté, co se jeho statku Jirny jako manského⁸⁸ ujala komora, neboť Tomáš neměl potomky, nebyla Markéta schopna sumu hradit. Nakonec byl prodej uznán neplatným a dům byl r. 1627 zabrán královskou komorou, ačkoliv se tomu Markéta snažila jakkoliv zabránit (stěžoval si na ni i královský rychtář), a r. 1638 byl dán vdově po nejvyšším leytenantu Spitzwegovi, Mathildě Eusebii, za věrné služby jejího muže.

Již r. 1626 žádala Prosečová o zahlazení dlužné částky 2000 kop míšeňských, které jí ještě zbývaly uhradit, pomocí jejího věna, které jí vážne stále na statku, který byl zabaven jejímu manželovi, tudíž nemůže částku za dům koupený od Škréty zaplatit. Jak je vidno, zmatek měl ve věci i císařský rychtář Michal Ryttršic z Ryttrsfeldu, který žádal o vysvětlení okolností kolem plateb knížete Karla z Lichtenštejna. R. 1627 se Prosečová obracela i na místodržící, neboť se domnívala, že komora není dost příslušná k tomu, aby tuto věc soudila. „I poněvadž milostiví páni žalobní stranau, sviedkem i také saudcím býti nemuže, a já jsem se ne k J. M. panu presidentu a panům radám komory čieske, než k V. M. jakožto pánům místodržícím J. M. C. k spravedlivému té věci rozeznání o to(,) což tak mezi námi činiti jest(,) utekla.“⁸⁹ Také místodržící žádala, aby pozdrželi vykonání exekuce u rychtáře Nového Města pražského, neboť to zřejmě bylo její jediné bydlení. Tato listina přišla na české místodržitelství 21. června 1627 a již 23.

---

⁸⁷ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací...*, str. 593

⁸⁸ Statek byl manský až poté, co byl Tomáš z Proseče odsouzen po Bílé hoře k tomuto trestu. Dle NA, Stará manipulace, sign. C215/S18, inv. č. 667, kart. 474

⁸⁹ NA, Stará manipulace, sign. C215/S18, inv. č. 667, kart. 474

června kní byl dán pokyn vyhledat k případu příslušné dokumenty. V další listině adresované Karlu z Lichtenštejna argumentovala, že i jiným, kteří koupili statky za povstání, jsou teď tyto majetky zapisovány do nových zemských desek a že tedy podle císařského vyměření by se tak mělo stát i jí. Přípis na zadní straně však mluví jasně. Rychtář Nového Města se má domu hned ujmout, kdyby Markéta Prosečová nesložila pohledávku 2000 kop míšeňských, které jí za dům váznou u české komory.

Po jejím odchodu ze země z náboženských důvodů se dále ve sporu o dům jako nástupce jejích práv účastnil Jan de Witte z Lylienthalu a na Podboří a později její švagr Zikmund Myslík z Hyršova (postoupení práva - viz příloha č. 8). Prosečová ale nakonec přišla nejen o dům, ale i o pohledávku 2000 kop na tomto domě a 1000 kop zaplacených do komory dle dobrého zdání prokurátora královské komory z r. 1940. Jedním z argumentů bylo i to, že dům byl už z komory předán, pak že Markéta nezaplatila včas a že již v době prodeje nebyl dům vlastně Škrétův, což bylo v této době časté odůvodnění konfiskace majetku i po prodeji jiným vlastníkům během povstání.⁹⁰

6.2 Kryštof ml. Bettengel

Mezi představitele bohatých rodin, které přišly o svůj majetek během konfiskací, patřil i majetný měšťan Kryštof ml. Bettengel (Wettengel), z Neueberka, který dodával povstalým stavům z Norimberku munici, a proto byl 30. května 1623 odsouzen ke konfiskaci veškerého majetku, a to mimo jiné 2 statků mimo Prahu v hodnotě přes 80 000 kop a především na Starém Městě pražském 3 Bettenglovských domů v ceně cca 11 500, 6 500 a 9 250 kop míšeňských. Tyto domy byly stejně jako zmíněné statky prodány r. 1623 za nižší než odhadní cenu Vincenci Muschingovi, svobodnému pánu z Gumpendorfu a na Rožmberce, který byl císařským tajným radou a direktorem dvorské komory a měl tedy zřejmě styky na těch správných místech pro to, aby mu vybrané části Bettenglova majetku byly prodány levněji. R. 1626 pak domy od Muschinga koupil Bettengelův bratr Jan, opět za nižší sumu, protože mu zbytek kupní ceny byl sražen jako podíl na majetku, který zdědil Jan po svém otci, ale který byl zabaven v rámci konfiskace provedené na Kryštofovi.⁹¹

---

⁹⁰ NA, Stará manipulace, tamtéž. Argumentovalo se, že už ve chvíli, kdy se dotýčný dopustil zrady na svém panovníku, přichází o svůj majetek, tedy v tomto případě již vstupem do direktoria.

⁹¹ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací...*, str. 23-4; LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Konfiskace*, str. 352

6.3 Příklad tzv. šlechtického domu – Voršila Benigna z Michalovic

Největší majetková ztráta při konfiskaci staroměstských domů z majetku šlechty postihla Voršilu Benignu z Michalovic, rozenou z Vrtby, vdovu po popraveném Bohuslavovi z Michalovic. Ona sama se provinila tím, že během povstání koupila statek zabavený z arcibiskupského majetku, který byl hned po konci povstání arcibiskupství opět navrácen. Na Starém Městě jí byl zabaven Michalovicův dům č. 562 v Celetné ulici, který byl odhadnut na více než 19.000 míšeňských kop. Tento dům byl r. 1622 zastaven saskému knížeti Juliovi za půjčku 6.000 zlatých, r. 1627 pak byl prodán Marii Magdaléně hraběnce z Buquoy.⁹²

---

⁹² BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací...*, str. 370

Závěr

Konfiskace byly pro císaře jednou, ne-li nejdůležitější ze součástí potrestání rebelů, kteří se účastnili stavovského povstání. Proto byly už od začátku pečlivě připravovány a staly se jak nedílným doplňkem trestů nejvyšších, tak nakonec často i jediným postihem, který po generálním pardonu z r. 1622 odsouzeného provinilce potkal. Byly výrazným zásahem do majetkové struktury v celém českém království, což se projevilo nejen na jmění odbojné šlechty, ale možná i tím více na statcích a důchodech královských měst a jejich obyvatel, slovných královských měšťanů. Staré Město nám toho může být příkladem a zároveň i specifikem.

Statky samotného Starého Města jako osoby právnické byly nakonec sice (podobně jako v jiných městech) r. 1628 obci opět navraceny, ale ve válkou značně zbídačeném stavu, takže příjmy z nich nemohly pokrývat obrovské dluhy, které si město vytvořilo ještě před r. 1618 a které po převedení majetku obce do správy královského rychtáře a faktickém zastavení přítoku peněz do obecní kasy ještě vzrostly, až dosahovaly po polovině 17. století ohromujících hodnot. Město tak bylo silně zasaženo nejen dočasnou konfiskací, ale i značně poškozeno válečným stavem a obecní majetek se ještě dlouho z tohoto zásahu vzpamatoval.

Pokud jde o majetek jednotlivých obyvatel Starého Města, konfiskace, nařízené buď exekuční, nebo konfiskační komisí, se jich dotkly ještě výrazněji. Od r. 1620 do r. 1628 změnilo majitele okolo jedné čtvrtiny z více jak 900 domů, které se v městě nacházely. Značně zde vzrostl vliv nové šlechty a byrokracie, které si mohly výhodně zakoupit z královského fisku zabavené statky a posílily tím moc císaře i katolické církve v obci. Peněžní ztráty původních, konfiskacemi či nucenými prodeji postižených majitelů pak činily až okolo půl milionu kop míšeňských. Měšťanský stav tak byl výrazně oslaben, rozplynuly se především majetky významných a bohatých staroměstských rodin; tyto majetky byly rozptýleny mezi několik nových držitelů, především z řad již zmíněné šlechty, císařských úředníků nebo řemeslnictva. Tím byl ale značně omezen obchodní potenciál a zbrzděn ekonomický rozvoj města na dlouhá desetiletí.

Jisté také je, že s osobami postiženými konfiskacemi se ne vždy zacházelo stejně. Velice záleželo na tom, kdo byla ona osoba, jaký majetek jí byl zkonfiskován a komu byl popř. prodán. Pokud se totiž jednalo o člověka nějak navázaného na císařský dvůr nebo o církevní instituci, bylo téměř nemožné se majetku zpět domoci. Mírněji se většinou

nakládalo s vdovami po provinilcích i s jejich dědici, kterým často byl majetek buď alespoň zčásti navrácen, nebo uhrazena určitá část z výnosu prodeje. Majetek se však často vracel poničený pobytem vojsk nebo nedostatečnou údržbou během zabavení, nebo byla náhradní částka v nové minci tak znehodnocena, že nedosahovala rozhodně poměrné hodnoty, jakou mít měla. Dalším problémem, který často postihoval vdovy nebo ženy, které zůstaly v zemi po mužově emigraci, bylo věno váznoucí na zabavených domech. Pokud byl totiž dům zabaven nebo dokonce už prodán, bylo velmi obtížné domoci se vyplacení ušlé částky, ačkoliv na ní mnohdy závisela alespoň slušná existence ženy nebo jí tím bylo znemožněno platit své další pohledávky. Výjimečné postavení měli částečně i emigranti, kteří se usadili v Sasku, neboť jim byly za určitých podmínek smlouveny mezi saským kurfiřtem a císařem drobné výhody. Co se týkalo prodeje majetku přes plnomocníky nebo spravování majetku jimi, také velice záleželo na osobě plnomocníka, jeho horlivosti a samozřejmě postavení. Často však nebyl brán ohled na prodeje skrze plnomocníky a majetek byl zabavován, ačkoliv často náležel osobám, které neměly s původními vlastníky nic společného a samy ani plně netušily, kdo byl původním majitelem. Často pak docházelo k dlouholetým soudním tahanicím o majetky, jak ze strany původních majitelů, tak nových nabyvatelů s českou komorou a dalšími institucemi.

Z předchozího je tedy patrné, že města byla ve 20. letech 17. století konfiskacemi silně postižena a že mezi historiky zakořeněné názory o devastaci českých královských měst se jistě alespoň částečně zakládají na pravdě. Hlavně zde musíme brát v potaz oslabení původního patriciátu královských měst jeho nahrazením novými elitami nebo přizpůsobením části těch starých změněné situaci. Města se během několika desetiletí ne nevýznamně proměnila, stejně jako česká šlechta a další vrstvy českého společenského života.

Prameny a literatura

Prameny

- ❖ NA, Stará manipulace, sign. C215

Monografie:

- ❖ BÍLEK, T. V. *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618*, Praha: Fr. Řivnáč, 1882
- ❖ ROUBÍK F. *Královští rychtáři v pražských i jiných českých městech v letech 1547 až 1783*. In Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy. Díl VI., ed. prof. PhDr. Václav Vojtíšek, Praha 1930, str. 265-355
- ❖ ROUBÍK, F. *Královští hejtmané v městech pražských v letech 1547 až 1785*. In Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy. Díl VII., ed. prof. PhDr. Václav Vojtíšek, Praha 1933, str. 121-188
- ❖ LÍVA, V. *Studie o Praze pobělohorské, I. Emigrace*. In Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy. Díl VI., ed. prof. PhDr. Václav Vojtíšek, Praha 1930, str. 357-388
- ❖ LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Změny v domovním majetku*. In Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy. Díl IX., ed. prof. PhDr. Václav Vojtíšek, Praha 1935, str. 1-348
- ❖ LÍVA, V. *Studie o Praze předbělohorské, III. Konfiskace*. In Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy. Díl IX., ed. prof. PhDr. Václav Vojtíšek, Praha 1935, str. 349-373
- ❖ NEUMANN, J. *Škrétové. Karel Škréta a jeho syn*, Praha: nakl. Akropolis, 2000, 1. vydání
- ❖ TEIGE, J. *Základy starého místopisu Pražského*. Oddíl I. Staré Město Pražské, Praha 1910

Edice:

- ❖ P. SKÁLA ZE ZHOŘE. *Historie česká od r. 1602 do r. 1623*. Díl V., upr. Karel Tieftrunk, Praha 1870
- ❖ KOMENSKÝ, J. A. *Historie o těžkých protivenstvích církve české*, upr. M. Kaňák, Praha 1952
- ❖ *CIM I*, vyd. JUDr. Jaromír Čelakovský, Praha 1886

Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1: Ocenění domu Jana Křtitele Eisena staršími cechmistry řemesla zednického, kamenického a tesařského na Starém Městě pražském ze dne 3. března 1626	53
Příloha č. 2: Šacunk na vinici Samuela Adama z Veleslavína, toho času v držení purkmistra hor viničných	54
Příloha č. 3: Generální plnomocenství pro Václava Voříkovského z Kundratic od Vratislava a Doroty Peldřimovských	55
Příloha č. 4: Plnomocenství Jana Khobera z Khoberspergku k vinici v Kartouzích, patřící dětem Jana Peldřimovského z Vyskořic	56
Příloha č. 5: Cizí pečeť na listině – převod práv Vratislava a Viléma Peldřimovských z Vyskořic na jejich sestru Dorotu Petržilkovou	57
Příloha č. 6: Plnomocenství pro Jakuba Kozla z Peclinovce, Jakuba Dobřanského z Nygropontu a Anežku Reymundovou od Kateřiny Škrétové Šotnovské ze Závořic	58
Příloha č. 7: Částky vyměřené pro zaplacení za služby úředníků „J. M. K. Buchhaltera a rady nad počty a celé Expediti české“ přináležející k české komoře	59
Příloha č. 8: Postoupení práva švagru Zikmundu Myslíkovi z Hyršova Markétou Prosečovou, tehdy již Myslíkovou, z Dubu	60
Příloha č. 9: Císařská pečeť z provenience české královské kanceláře	61

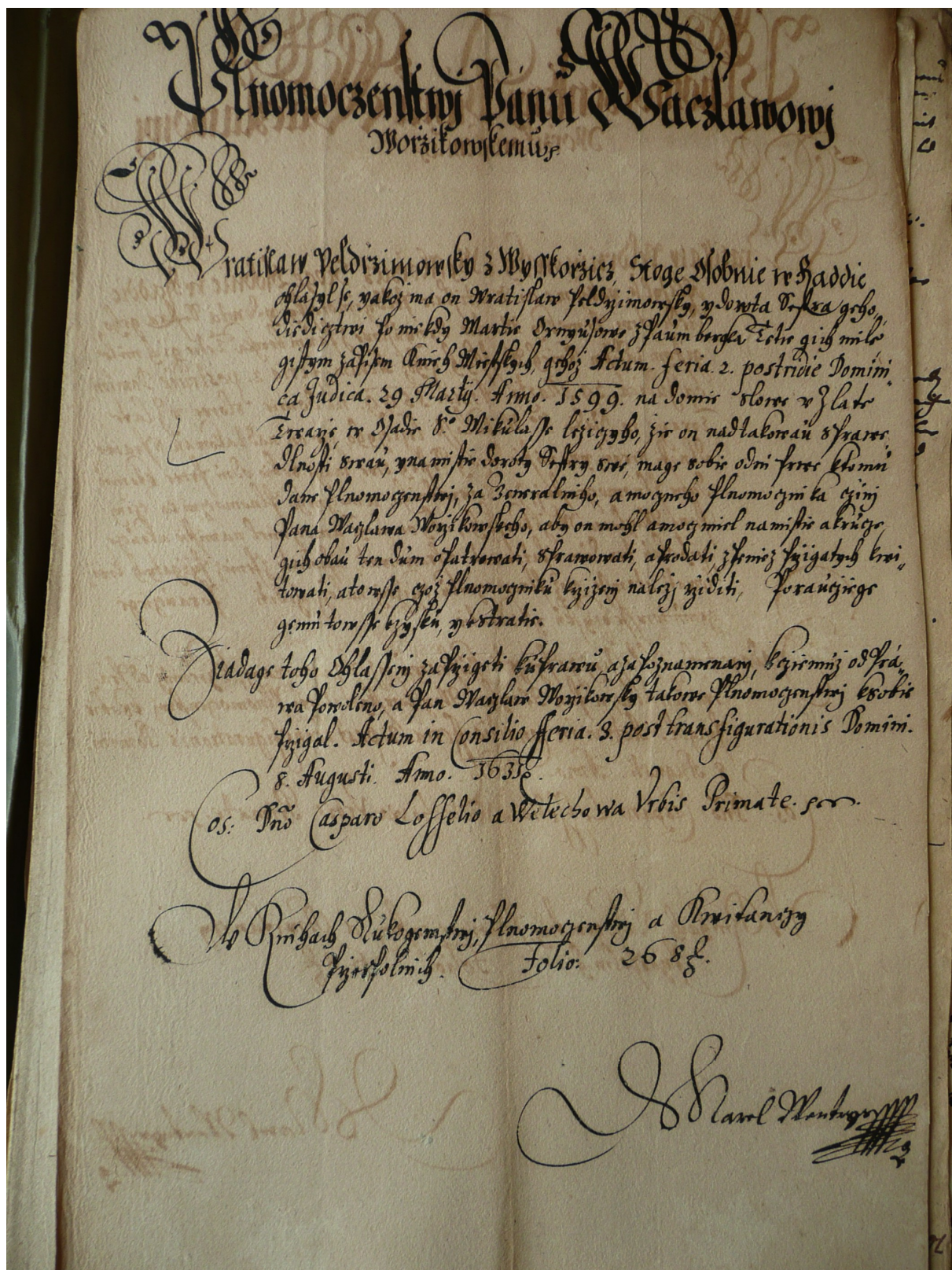

M. Jan. ² Festivo Trinitatis
an ppa.

Příloha č. 2: Šacunk na vinici Samuela Adama z Veleslavína, toho času v držení purkmistra hor viničných

Zdroj: NA, Stará manipulace, sign. C215/W9, inv. č. 671, kart. 512

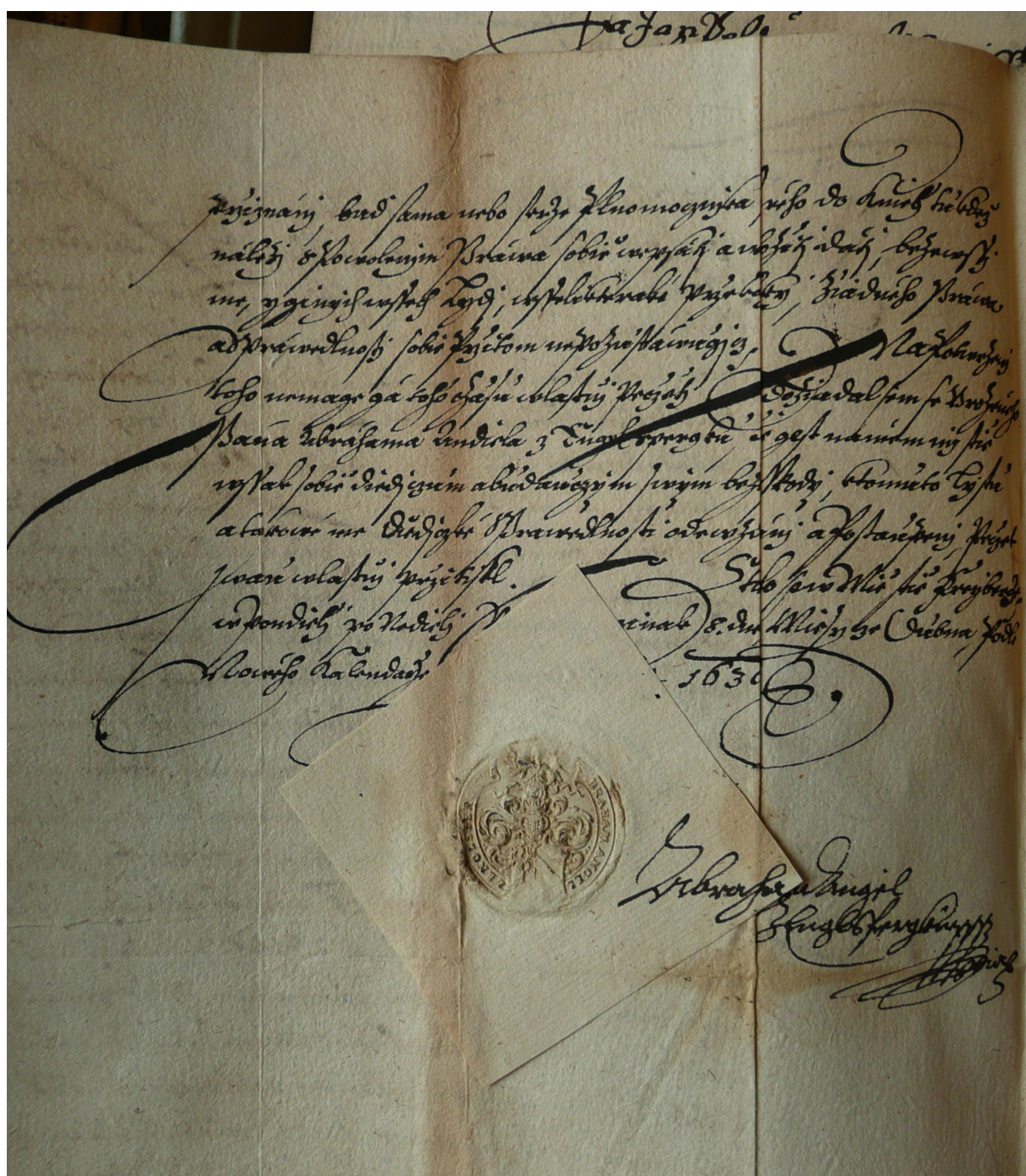
Příloha č. 3: Generální plnomocenství pro Václava Voříkovského z Kundratice od Vratislava a Doroty Peldřimovských, opis z r. 1633

Zdroj: NA, Stará manipulace, sign. C215/P7, inv. č. 665, kart. 454

Příloha č. 5: Cizí pečeť na listině – převod práv Vratislava a Viléma Peldřimovských z Vyskořic na jejich sestru Dorotu Petržilkovou. Vratislav Peldřimovský neměl u sebe ve Freibergu svou pečeť, proto požádal svého švagra Abrahama Anděla z Engelsperka, aby na jeho listiny o převodu práv k majetku na sestru Dorotu přitiskl pečeť svou

Zdroj: NA, Stará manipulace, sign. C215/P7, inv. č. 665, kart. 454

In Protocollo S. S.ri Antonio Lemmichy. Folio. 187.

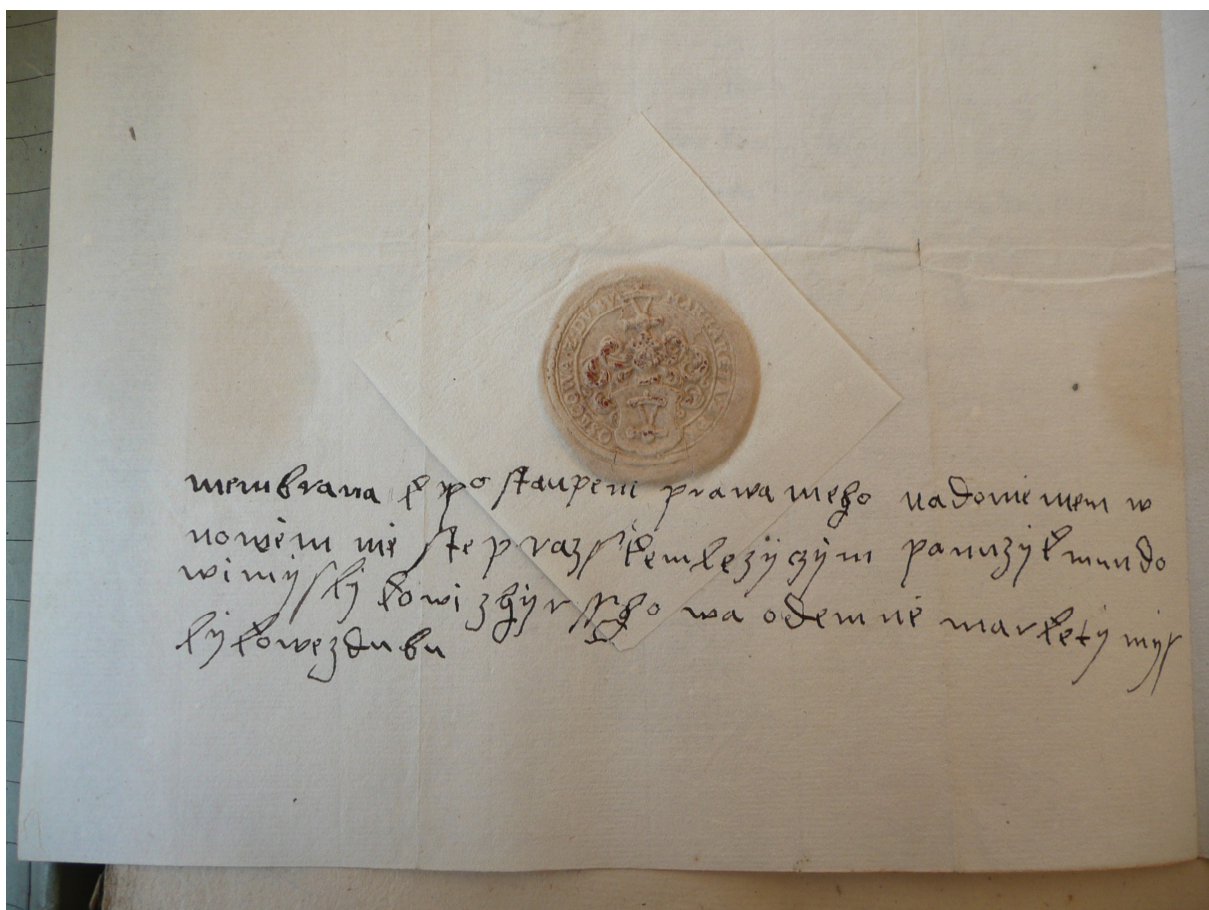
Samuel Johnson

Zdroj: NA, Stará manipulace, sign. C215/S18, inv. č. 667, kart. 474

Příloha č. 8: Postoupení práva švagra Zikmundu Myslíkovi z Hyršova Markétou Prosečovou, tehdy již Myslíkovou, z Dubu

Zdroj: NA, Stará manipulace, sign. C215/S18, inv. č. 667, kart. 474

Příloha č. 9: Císařská pečeť z provenience české královské kanceláře

Zdroj: NA, Stará manipulace, sign. C215/P7, inv. č. 665, kart. 454